

Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi

Zeynep ŞARLAK

Zeynep Şarлак

Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

aile
eğitim
programı

Proje

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu

Fatma Özdoğan, Fethullah Haksöyler, İbrahim Biçici, Mustafa Turğut, Rahime Beder Şen, Semra Demirkan

Copyright

©2011, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

Proje Yürütücüsü

EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)

Proje Yönetmeni

Alpaslan Durmuş

Proje Koordinatörü

Murat Şentürk

Editör

Hatice Işılak Durmuş

Editör Yardımcısı

Aynur Erdoğan

Danışman

Besim Bülent Bali, Reha Uluhan, Yaşar Şehsuvaroğlu

Araştırma Asistanı

Merve Akkuş, Muaz Yanılmaz

Görsel Yönetmen

Nevzat Onaran

Grafik Uygulama

Ahmet Karataş, Nevzat Onaran

Kapak Fotoğrafı

© timur1970 - Fotolia.com

Fotoğraf

Fotolia, Halit Ömer Camcı

Çizgi

Fotolia, Hasan Aycin, Yahya Alakay

Redaksiyon ve Düzelti

Esin İnan, Ülkü Dilşad Sunar

Yapım ve Baskı Öncesi Hazırlık

EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi, Ferah Mah. Ferah Cad. Bulduk Sok. No: 1, 34692, Üsküdar, İstanbul
Tel/Faks: (+90 216) 481 30 23
edam@edam.com.tr - www.edam.com.tr

ISBN:

978-605-4628-16-2

İkinci baskı, İstanbul, 2012

AEP Uygulama ve Yayınlaştırma Projesi - 2012 kapsamında 30 çeşit ve toplamda 41.500 adet kitap basılmıştır.

Baskı

Nakış Ofset, Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, 2 ND 3 Topkapı / İstanbul
Tel: (+90 212) 613 8737

İletişim

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Adres: Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177.
Sokak No: 10/A Çankaya / ANKARA
Tel : +90 (312) 705 55 00
Fax: (312) 705 55 99
www.aile.gov.tr

Dikkat!

Bu bölümde konu ile ilgili özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar vurgulanmaktadır.

Atalarımız Ne Demiş?

Bu bölümde metni destekleyen ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayan atasözleri ve özlü sözler yer almaktadır.

Git, Araştır! Git, Başvur!

Bu bölümde ana metinde anlatılan konunun farklı bir yönünün ele alındığı ya da daha ayrıntılı bilgilerin edinilebileceği farklı kaynaklara işaret edilmekte; ayrıca konu ile ilgili başvurulabilecek bazı kurum ve kuruluşlar tanıtılmaktadır.

Biliyor muydunuz?

Bu bölümde ana metin ile bağlantılı ilgi çekici bilgiler ve ayrıntılar sunulmaktadır.

Sözlük

Bu bölümde metin içinde geçen ve anlaşılmasında zorluk çekilebilecek bazı kelime ve ifadelerin anlamları verilmektedir.

Bu kitap, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 30/12/2011 tarih ve 269 sayılı kararı ile tavsiye edilen Aile Eğitim Programı (AEP) müfredatına uygun olarak hazırlanmıştır.

İçindekiler

4 Sunuş

6 Finansal Planlama

20 Para Bulmak Lazım

40 Olmasa da Olur: Kredi Kartı

52 Gerçekçi Bir Para Yönetimi

SUNUŞ

Sahip olduğumuz medeniyet mirası içinde aile kurumu öncü ve belirleyici bir değere sahiptir. Bu yapının daha yakından ele alınması, çözüm çabalarına yeni bir ufuk kazandıracaktır. Aile içinde tesis etmeye çalıştığımız karşılıklı hak ve sorumluluklar açısından, zengin bir kültürel mirasa sahibiz. Evrensel bir kurum olan aile, yapısal özellikleri, geçirdiği değişim evreleri, karşılaştığı sorunlar bakımından temel bir çözüm ünitesidir.

Toplumda en küçük ölçekli yaşam ünitesi olarak kabul ettiğimiz ailenin, fonksiyonlarını icra edememesi ülkeler için ağır sorun tablosunun habercisidir. Sağlıklı aile yapısı yalnız kendi üyeleri için değil, çevresi ve toplumu için de bir denge ve güven unsurudur. Bugün yaşadığımız ağır sorun tablosunun altında sorun çözme kabiliyetini kaybetmekte olan aile gerçeği vardır. Güçlü ve sağlıklı aile demek, varlığı ile gurur duyduğumuz çocuk nüfusun ve genç nesillerin huzur ve güven ortamında yetişmesi demektir. Fonksiyonlarını sürdüren aile, çocuğuna, gencine, kadınına, engellisine, yaşlısına sağlıklı bir ortamı sağlayan ailedir.

“Eğitim ailede başlar.” ilkesinden hareketle hazırlanan Aile Eğitim Programı, bilgi çağının gereklerine uygun olarak ailelerin yaşam kalitesini arttırmaya dönük önemli bir adımdır. Koruyucu ve önleyici bir sosyal politika hedefi olarak önem kazanan Aile Eğitim Programı, bilimsel bilgi desteği ile aile mutluluğunu arttırmaya dönük bir hizmet hamlesi olarak görülmelidir.

Yakın bir döneme kadar gelenekle taşınan bilgi ve deneyimler genç kuşakların aileye ilişkin bir bakış kazanması için yeterli görülmekteydi. Günümüzde artan bilgi ve iletişim imkânları eğitim ve öğretimde daha fazla seçenek sunmaktadır. Aile Eğitim Programı, yetişkinlerin gündelik hayata ilişkin hemen her türlü so-

ricularına cevap vermektedir. Program, sahip olduğu dinamik yapısı ile kendini yenileyerek ihtiyaçlara cevap verecektir.

Aile Eğitim Programı, program geliştirme ilkelerine bağlı kalınarak özgün bir süreçte geliştirilmiştir. Ülkemizde kendine özgü toplumsal ve kültürel şartları dikkate alınarak hazırlanan Aile Eğitim Programı, bu alandaki kurumsal birikimi esas almaktadır. Programın hazırlanmasında alanında uzman ve yetkin akademisyenlerin tecrübelerinden ve birikimlerinden yararlanılmıştır.

Hazırlık çalışmaları sürecinde aile eğitimiyle doğrudan veya dolaylı bir biçimde ilişkide olan kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının tecrübelerinin yanında ailelerin ihtiyaç, beklenti ve talepleri de aynı şekilde belirleyici olmuştur.

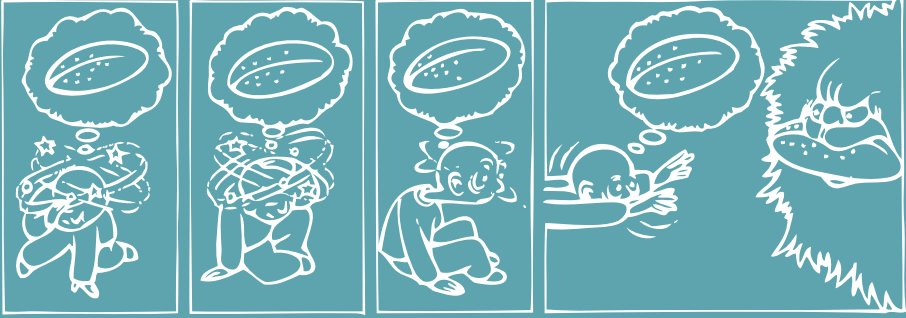
Aile Eğitim Programı'nın geniş toplum kesimlerine ulaşması ve yaşam kalitemizi arttırması, hazırlık sürecinde olduğu gibi uygulama sürecinde de alanında yetişmiş; ailenin önemine, değerine inanan eğitimcilerin ve uzmanların gayretiyle mümkündür.

Programın hazırlık ve uygulama sürecinde rol alan akademisyen, uzman ve eğitimcilerimize yürekten teşekkür ediyorum.

Fatma ŞAHİN

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

İKTİSAT.....

ünite 1

Finansal Planlama

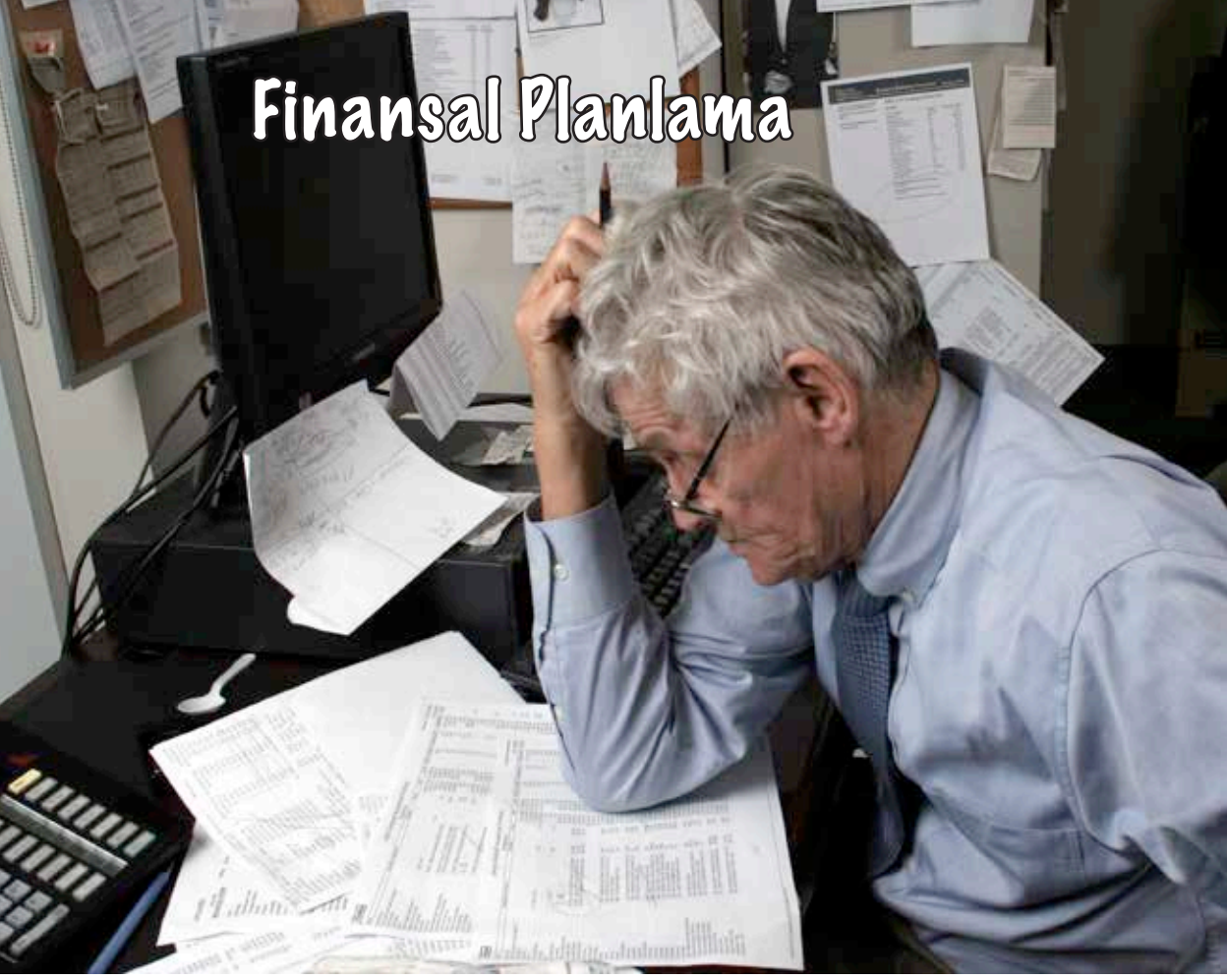
Dar gelirli olmak iki yakayı bir araya getirememek anlamına gelmez. Bireyler ve aileler kısa vadede gelirlerini arttıramasalar bile parasal konularda bazı davranışlarını değiştirerek ya da yeni alışkanlıklar edinerek yaşam kalitelerini arttırabilir, maddi yönden bağımsızlıklarını kazanabilir ve ayakları üzerinde durabilirler.

Bu bölümde;

- doğru ve verimli para idaresi,
- gelecekteki ihtiyaçlara yönelik planlama,
- beklenmedik olaylara ve risklere karşı bütçe oluşturulmasının yararları,
- aile bütçesi hazırlama süreci

konuları ele alınmaktadır.

Finansal Planlama

Çoğu insan üç aşağı beş yukarı parasal konularda aşağıdaki hedeflere ulaşmak ister:

- Kendisinin ve ailesinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilir durumda olmak
- Acil sağlık sorunları, kazalar ve beklenmedik risklere karşı kendisini ve sevdiklerini korumak
- Varlıklarını arttırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek
- Yaşlılığında rahat etmek
- Sahip olduklarını zamanı geldiğinde çoluk çocuğuna aktarmak

Bütün bu hedefleri sağlayabilmek için harcama ve tasarruflarda planlı davranmak ve plandan şaşmamak gerekir. Özellikle dar gelirli ve gelir düzeyi sabit olmayan aileler için günlük para idaresi bu hedeflere ulaşmanın ilk ve en önemli adımıdır.

İki Farklı Hikâye

Emine'nin Hikâyesi

Emine pazarda günde ortalama 50 liralık satış yapan bir sebze üreticisi. Evin geçimi onun üstünde. Emine ev alışverişini yaparken son derece titiz davranıyor. Her şeyin en ucuzunu nerede bulacağını biliyor, bayatlamayacak gıdaları ve temizlik malzemelerini toptan alıyor. Günlük kazancının az da olsa bir kısmını mutlaka köşeye koyuyor. Gelir ve giderini çok iyi takip ettiği için her ay sonunda birikmiş bir miktar parası oluyor. Belli bir birikime ulaşan parasını da çeşitli yatırım araçlarıyla değerlendiriyor. Emine'nin bir özelliği de kârını zararını iyi takip etmesi. Dövizde dalgalanma mı var, Emine altına geçiyor. Altın düşüşe mi geçti? Emine bir başka yatırım aracı bulmakta hiç de zorlanmıyor. Böylece birikimleri daha da artıyor.

Emine geçen yıldan bu yana işini büyütmeyi başardı. Dört ay önce birikimlerinin bir kısmını işi için gerekli birkaç mal almak için kullandı. Parasının yetmediği kısmı için de esnafa borç hesabı açtırdı. E, ne de olsa güvenilir biri... Esnaf da iş yapmak istediğine göre neden yardımcı olmasınlar ki? Herkese iki ay kredi açan esnaf, Emine'ye gözünü kırpmadan altı ay kredi açtı. Böylece Emine tefecilerin eline düşmekten kurtulmuş oldu.

Dünya hâli bu! Herkesin başına her şey gelebilir.

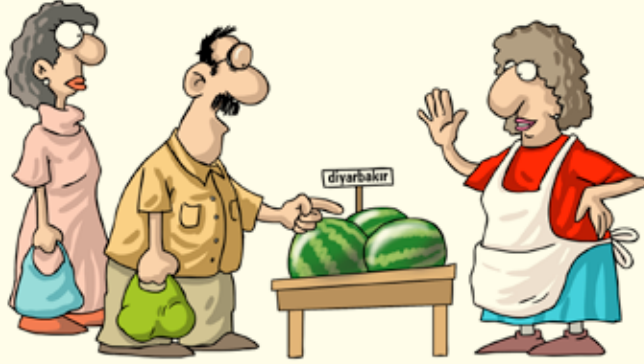
Emine'nin de geçen ay oğlu hastalandı. Emine günlük tasarruflarının bir kısmını ilaç almak için kullandı.

Bu arada kızının çeyizi için de para biriktiriyor. Damat adayı askerden döndükten sonra bir yıl içinde düğün yapacaklar. Gelinlik için kumaş şimdiden satın aldı. Gelinliği de komşusu dikecek.

Ayşe'nin Hikâyesi

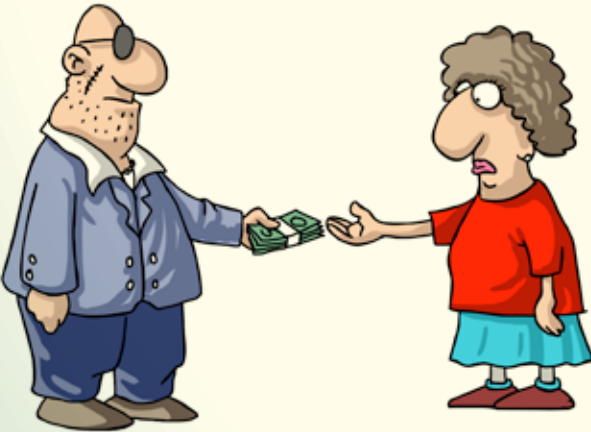
Ayşe pazarda günde ortalama 60 liralık satış yapan bir sebze üreticisi. Her hafta şans oyunu oynuyor ve günde yarım paket sigara içiyor. Herhangi bir tasarrufu yok. Ev alışverişlerini de hep son dakikada

yapıyor. Bu yüzden çoğu zaman ihtiyaçlarına gereğinden daha yüksek bir fiyat ödemek zorunda kalıyor.

Dünya hâli bu! Herkesin başına her şey gelebilir. Birkaç ay önce Ayşe'nin evini su bastı. Tamirat masrafları için gerekli olan 1.000 lirayı eşten dosttan temin etmeye çalıştı. Ancak daha önce Ayşe'ye borç verenlerin ağzı yandığı için bu kez kimse borç vermek istemedi. Sonunda tefeciden 1.000 lira borç aldı. 3 ay sonra 1.500 lira olarak geri ödemek zorunda. Tam o sıkışık günlerinde tanıştığı birinin teklifine can simidi gibi sarıldı. Hırsla çalışmaya başladı. Yapacağı iş gayet basitti: 400 lira verip bir miktar deterjan alacak, sattığında toplamda eline 600 lira geçecekti. Bu kadar da değil üstelik. Yeni satıcılar bulursa onların sattığı malın %20'si kadar da Ayşe'ye kâr verilecekti. Durduğu yerde kazanmak, bedavadan para diye buna denirdi işte. Yine borç aldı ve hemen bu işe girdi. İki komşusunu da satıcı olmaya ikna etti. Artık gelsin paralar! Ama kısa sürede umutları suya düştü. Çünkü satmaya çalıştığı deterjan piyasadaki benzerlerinden pahalıydı ve kimse satın almıyordu.

Diğer iki komşusu da hiçbir şey satamamıştı. Çünkü hepsi aynı pahalı deterjanı aynı kişilere satmaya uğraşıyordu. Böylece Ayşe borcunu kabartmaktan başka bir şey yapamamış oldu. Şimdi kazancının büyük bir kısmı borca gidiyor ama borcu hiç azalmıyor. Çünkü ödediği kadar da faiz birikiyor.

Emine ile Ayşe'nin Farkı Ne?

Emine ve Ayşe evlerine ek gelir sağlamak için çalışıyorlar. Ancak para idaresi konusunda birbirlerinden oldukça farklı davranıyorlar. Nedir bu farklılıklar?

Emine:

- Günlük para idaresinde planlı davranıyor.
- Kısa ve uzun dönemdeki ihtiyaç ve hedefleri için para biriktiriyor.
- Toptan alışveriş yaparak giderlerini düşürüyor.
- Yardımlaşarak harcamalarını azaltıyor.
- Etrafındakilerde sağladığı güvenle işlerini daha kolay hallediyor.
- Acil ve beklenmedik durumlar için kenarda para bulunduruyor.
- İleride kendisine para kazandıracak işler için borç alıyor.
- Ödeyemeyeceği borçların altına girmiyor.
- Uygun koşullarda borçlanıyor.

Ayşe:

- Şans oyunları gibi gereksiz şeylere para harcıyor.
- Sigara gibi alışkanlıkları nedeniyle hem sağlığını tehlikeye atıyor hem de harcamalarını çoğaltıyor. Üstelik uzun vadede yüksek maliyetli sağlık sorunları ile karşılaşma riskini artırıyor.
- Acil durumlar için hazırlık yapmıyor.
- Yaşam tarzı ve ödeme konusundaki hassas olmayan tutumu nedeniyle insanlar nezdindeki itibarını kaybetmiş durumda.
- Yüksek maliyetle borçlanıyor.
- Ödeyemeyeceği borçların altına giriyor.
- Tasarruf yapmıyor.
- Giriştiği işlerde riskleri göremiyor. Bu hâliyle yatırım dolandırıcıları için kolay bir av görüntüsü oluşturuyor.

Kendinizi Değerlendirmeye Ne Dersiniz?

Şimdi bu iki farklı hikâyeden yola çıkarak kendinizi değerlendirin. Bunun için önce gelirlerinize bir göz atın.

Gelirler

- Ailenizin tüm gelir kaynaklarını toplayın.
- Bazı gelirleriniz aylık değilse bunları (örneğin tarımla uğraşıyorsanız ürünlerden elde ettiğiniz gelirleri) aya çevirin.
- İlk önce maaş, yıllık hasatlardan elde edilen gelirin aya çevrilmiş hâli gibi sabit gelirlerinizi toplayın.
- Sonra değişken gelirlerinizi (örneğin yaz tatillerinde yetişkin çocukların kazandığı gelirler) yani elinize geçmeme olasılığı olan gelirleri toplayın.
- Sabit gelirlerinizle değişken gelirlerinizi toplayın ama ikisini ayrı ayrı hesaplamayı da ihmal etmeyin. Böylece asgari ve azami olarak elinize geçen parayı göreceksiniz.

Giderler

- Aylık zorunlu giderlerinizi (örneğin mutfak masrafı, faturalar) alt alta yazıp toplayın.
- Bazı giderleriniz aylık değilse bunları aya çevirin.
- Gün içinde aile üyeleriyle birlikte nelere para harcadığınızı not edin.

Sonra kendinize şu soruları sorun:

- Acaba gereksiz harcamalarınız var mı? Bunları kısabilir misiniz?
- Alışverişlerinizi daha ucuza getirebilir misiniz?
- Gelirinizi arttırmanın yollarını bulabilir misiniz?

Gelir-Gider Durumunuzu Gözden Geçirin!

- Eğer gelirleriniz harcamalarımızdan yüksekse tasarruf yapmalısınız.
Gelirler – Harcamalar = Tasarruf + Yatırım
- Eğer harcamalarınız gelirlerinizin üstündeyse borç almanız gerekecektir.
Harcamalar – Gelirler = Borçlar

iki Yakasını Bir Araya Getirmek isteyenlerin Kulağına Küpe

Harcamadan
önce düşünün.

Kazandığınızdan
daha fazlasını
harcamayın.

Borçlarınızı tam ve
zamanında ödeyin.
Güvenilirliğinizi
kaybetmeyin.

Ödeyebileceğiniz
kadar borç alın.

Gereksiz
harcamaları
kısın.

Alışverişlerinizi
toptan yapmaya
çalışın.

Acil durumlar için
kenara para koyun.

E T K İ N L İ K L E R

Paramıza Sahip Çıkalım!

Ayşe bir akşam düşündü, taşındı ve bazı harcamaların gereksiz olduğuna karar verdi. Bunların en başında hem canını hem de cebini yakan sigara illeti geliyordu. Gofret, şekerleme gibi tatlıların çocuklarının sağlığına iyi gelmediğini geçen gün seyrettiği sağlık programından öğrenmişti. Taze meyve yemeleri çok daha iyiydi. Çay içmeye bayılırdı ama biraz daha az içse ne kaybederdi ki?

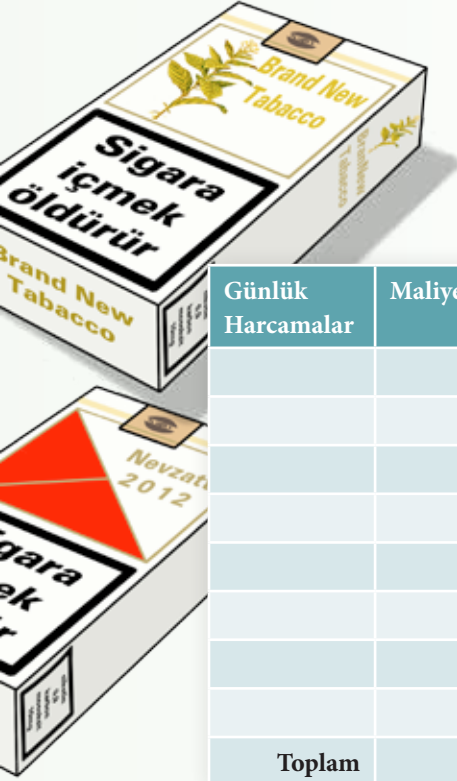
Günlük Harcamalar	Maliyeti	Ne kadar azaltabilirim?	Kazancım ne olur?	Yeni maliyet
1 paket sigara	5 TL	1	5 TL	0
5 çay	(5 x 0,50) 2,5 TL	2	1 TL	1,5 TL
Çocuklar için 2 gofret	(2 x 1) 2 TL	2	2 TL	0
Toplam	9,5 TL		8 TL	1,5 TL

Ayşe aldığı bu kararla günde 8 liralık bir tasarruf yapmayı başardı. Yani ayda (8 x 30) 240 lirayı aile bütçesine kazandırmış oldu. Şimdi bakalım Emine ayda 240 lira ile neler yapmayı planlıyor?

- 60 lirasını her ay kenara koyacak. Dünyanın bin bir türlü hâli var!
- Haftada bir satışa gittiği epeyce uzak bir semt pazarı var. Bu pazar çok işlek. Tek başına hem çok yoruluyor hem de müşteriye yetişemiyor. Komşusunun oğlu Ali işsiz geziyor. Ali'den yardım isteyecek. Karşılığında Ali'ye ayda 80 lira verecek.
- Bir de gözüne kestirdiği dikiş makinesi var. Fiyatı 700 lira. Ayda 100 lira taksitle satılıyor. 7 ay çabucak geçer. Geçen yıl kızı Zeliş'i dikiş kursuna yazdırmıştı. Zeliş dikiş makinesini görünce nasıl sevinecek kim bilir? Hem belli mi olur, böylece belki onun da aile bütçesine katkısı olur.

Siz de benzer kararlar alıp giderlerinizden kısılabilir, arttırdıklarınızı verimli ve faydalı işlerde kullanabilirsiniz. Bunun için aşağıdaki tablodan yararlanabilirsiniz.

Günlük Harcamalar	Maliyeti	Ne kadar azaltabilirim?	Kazancım ne olur?	Yeni maliyet
Toplam				

Mevsimler ve Gelirler

Yıl içerisinde gelir ve gider dalgalanmalarını bilmeniz hazırlıklı olmanız için önemlidir. Şimdi yandaki takvimi doldurarak yılın hangi dönemlerinde daha çok, hangi dönemlerinde daha az gelire sahip olduğunuzu izleyin. “Gelir” bölümüne 1 yıldızdan 3 yıldızla yükselen değerler koyun. Gelirin en yüksek olduğu ayları 3, en düşük olduğu ayları ise 1 yıldızla işaretleyin. Sonra da doldurduğunuz takvimi önünüze alarak aşağıdaki sorulara cevap verin.

- Yılın hangi dönemlerinde elime daha çok para geçiyor?
.....
- Yılın hangi dönemlerinde paraya sıkışıyorum?
.....
- Elime fazladan para geçtiğinde o parayla ne yapıyorum?
.....
- Paraya sıkıştığımda ne yapıyorum?
.....
- Ailece oturup konuşsak evin gelirini arttırmanın yollarını bulabilir miyiz?
.....
- Aile üyeleriyle birlikte harcamalarımızı kısmanın ve tasarruf etmenin yollarını bulabilir miyiz?
.....

Bu sorulara verdiğiniz cevaplar yıl içinde gelir ve giderleriniz konusunda size bilgi sağlayacaktır. Eliniz genişleyince tasarruf ve yatırım yapmak, borçluysanız bir kısımıyla da borçlarınızı ödemek en doğrusu. Paraya sıkıştığınızda ise akıllıca borçlanmak gerekir. Birikimlerinizi eritmek ya da yüksek faizle borçlanmak yerine makul koşullarda borç almaya çalışın.

Git **Tasarruf ve akıllı borçlanma yöntemleri için 2. Üniteye bakın.**

Hedefe Doğru...

Gelirimizin az olması hayatta hedeflerimizin olmasına asla engel değildir. Gerçekçi hedefler oluşturup harcama ve tasarruflarımızı bunlara göre ayarlayabiliriz. Hedeflere sahip olmak gelirimizi arttırmak konusunda bizi kamçılar. Üşenmeyin, aşağıdaki tabloya hedeflerinizi, bu hedeflere ulaşmak için yapmanız gereken işleri, hedefe ulaşmak istediğiniz zamanı ve hedefinizi gerçekleştirmek için gerekli tasarruf miktarını yazın. Hedefleriniz korktuğunuz kadar ulaşılmaz olmayabilir. Tabii planınızı uygulamak şartıyla!

Hedefler	Öncelikler	Ne zaman?	Ne kadar tasarruf gerekiyor?

İ K T İ S A T

ünite 2

Para Bulmak Lazım

Borç yiyen kesesinden yer. Ama bazen borç almadan da birtakım ihtiyaçları karşılamak mümkün olamayabilir. Böyle bir durumda nasıl bir yol izlemeli ki alınan borç, daha sonra başımıza yeni sorunlar açmasın?

Bu bölümde;

- borç ve kredi idaresi,
- alternatif kredi ve destek olanakları,
- akıllı borçlanma, tasarruf ve yatırım yöntemleri,
- yatırım dolandırıcılarına karşı nasıl dikkatli olunabileceği üzerine bilgi verilmektedir.

Para Bulmak Lazım

Borç ve Kredi idaresi

Borç geri verilmek üzere alınan bir paradır. Birinden ya da bir kurumdan (banka, mikro kredi kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı vb.) borç alındığında borcu verenler bunun ödenmesini beklerler. Borcu veren, aileden ya da eş dosttan biri değilse çoğu kez borcun faiziyle beraber, geri ödenmesini talep edecektir. Bu yüzden akıllıca borçlanılmalı ve alınan borç olabildiğince verimli işlerde kullanılmalıdır.

Kredi Nedir?

Banka ya da benzeri mali kurumların verdiği borca *kredi* denir. Bu kurumlar verdikleri borçların belirli bir zaman içerisinde (vadede) ve belli koşullar altında (faiz, masraf, vergiler vb.) geri ödenmesini beklerler. Alınan krediler ödenmediği takdirde kanuni yaptırımlarla karşı karşıya kalınır. Krediyi alan kişinin mali durumu yani krediyi ödeyip ödeyemeyeceği krediyi veren kurumu doğrudan ilgilendirmez. Krediyi –yani borcu– veren kurum alacağını ne olursa olsun almaya çalışır. Kredi verdiği kişiye ileriki bir tarihte yeniden borç vermeyi kabul etmesi alacağını zamanında tahsil etmesine bağlıdır.

Kredi sözleşmesinin kalemleri, kredinin maliyeti, kredi başvurusu yapmadan önce sorulması gereken sorular ve borç müzakeresi hakkında daha fazla bilgi için ayrıca bk. AEP Finansal Okuryazarlık kitabı, Geleceğe Borç Yazmak ve Finansal Müzakere bölümleri.

Neden Borç Alırız?

Birçok farklı nedenden borca ihtiyaç duyulabilir. Başlıcaları şunlardır:

- İş için gereken sermayeyi yani ticareti yapılan malları satın alabilecek parayı bulmak
- İş aletleri satın almak yani ticareti yapılan malları üretmek için gereken araç gereçlere sahip olmak
- Bir ev sahibi olmak
- Düğün, nişan, sünnet düğünü gibi sosyal harcamaları gerçekleştirmek
- Televizyon, buzdolabı, mobilya gibi tüketime yönelik ihtiyaçları karşılamak
- Tarımla uğraşanlar için hayvan, tohum, fidan gibi üretim ihtiyaçlarına yönelik malları satın almak
- Ani hastalık, kaza, sel gibi beklenmedik ya da acil durumlardaki ihtiyaçları gidermek

Borç Almanın Riskleri Nelerdir?

Borç her durumda bir risk içerir. Eğer alınan borç ya da kredi geri ödenemezse bunun olumsuz sonuçları olacaktır. Sağlam bir planlama bile alınan kredinin geri ödenmesini garanti altına alamayabilir. Akla gelemeyen birçok durum başa gelebilir. Örneğin;

- Sağlık ya da başka nedenlerden dolayı bir süreliğine bile olsa gelir kesilebilir.
- Yapılan iş anlaşmaları bozulabilir.
- Sel, yangın, vefat gibi sebeplerden hayat altüst olabilir.

Kısacası, kişi aldığı borcu ödeyemeyecek duruma düşebilir. Bu yüzden en azından sosyal ihtiyaçlara ve tüketime yönelik harcamaların borçla değil birikimlerle karşılanması akılcıca olur. Çünkü borç almak maddi ve manevi yönlerden çok maliyetli bir iş olabilir. Eğer

Tasarruf Ve Kazançları Kullanmakla Kredi Kullanmanın Avantaj Ve Dezavantajları

	Kredi Kullanmak	Geliri Kullanmak
Avantajları	<ul style="list-style-type: none"> Acil ve beklenmedik durumlarda ihtiyaç duyduğunuz paraya hızlı bir şekilde kavuşursunuz. 	<ul style="list-style-type: none"> Borç almanın maliyetlerinden kurtulursunuz. Sizin olan parayı istediğiniz yerde kullanma özgürlüğünüz olur. İşinizi imkânınız ölçüsünde büyütürsünüz. Böylece daha az riskle karşı karşıya kalırsınız. İleriki tarihlerdeki kredi ödemeleriniz için uyku-nuz kaçmaz.
Dezavantajları	<ul style="list-style-type: none"> Bir anda alışık olmadığınız miktarda bir para elinize geçer. Kredi almanın fazladan maliyetlerine (faiz, ücret, vergiler vb.) katlanırsınız. Ödeme planına uymak zorundasınızdır. Borç ödemelerini geciktirmeniz hâlinde hesap ettiğinizden fazla bir borç yüküyle karşı karşıya kalırsınız. 	<ul style="list-style-type: none"> Gerekten para miktarı gerektiğinde elinizin altında olmayabilir. İşiniz daha yavaş büyür. Fırsatları arzuladığınız ölçüde değerlendiremeyebilirsiniz.

alınan borç verimli bir alanda kullanılmazsa yani ileride gelir sağlayacak ya da geliri arttıracak bir alanda değerlendirilmezse *borç sarmalına* kolaylıkla düşülebilir. Borç sarmalı borcu borç alarak kapatmanın sonucunda düşülen bir girdaptır. Bu süreçte borçlar, ödemeyi imkânsız kılacak oranda artar. Borç aldığı dost ve akrabaları ile kişinin arası bozulur. Daha da önemlisi kişi kendine güvenini ve saygısını kaybeder.

Alternatif Kredi ve Destek Olanakları

Dar gelimli ve mesleki eğitim olanaklarından yeterince yararlanamamış aile bireyleri bu konuda ne kadar istekli olsalar da kendi imkânları çerçevesinde gelirlerini arttırmada başarılı olamayabilirler. Örneğin kurmak istedikleri iş için yeterli birikimleri olmayabilir, akraba, eş, dost ve çevrelerinden borç bulmakta ya da herhangi bir bankadan kredi almakta zorluk yaşayabilirler. Ancak bu durum içinden çıkılmaz bir sorun değildir. Baş edilemez bir dert hiç değildir. Kararlılık ve azim, hedef ve ihtiyaca uygun bir dış destekle birleştirilebilirse bu tıkanıklık rahatlıkla aşılabilir.

Bugün ülkemizde;

- kendi işini kurmak isteyen ancak bunun için yeterli sermayeye sahip olmayan ya da
- mesleki beceri anlamında herhangi bir eğitim almamış dar gelirli bireylere

sermaye ve eğitim desteği veren azımsanmayacak sayıda kamu kurum ve kuruluşu ile sivil toplum kuruluşu (vakıflar, dernekler; sanayi, ticaret ve esnaf odaları, kooperatifler, birlikler vb.) bulunmaktadır.

Başlamak için Para Bulamayanlara Mikro kredi...

Mikrokredi küçük miktarlarda verilen kredi demektir. Bu kredilerin amacı, dar gelirli kişilerin küçük çaplı bir iş kurmaları veya var olan küçük işlerini geliştirmeleri için kaynak sağlamaktır. Bu krediler;

- bankadan kredi alacak teminatı olmayan,
- maaşlı ve sosyal güvenceli bir işte çalışma imkânına sahip olmayan,
- gelir getirecek bir iş fikri veya kurulu küçük bir işi olan

kişilere kendi işlerini kurma imkânı sağlar.

Mikrokrediler çoğunlukla dayanışma gruplarına verilir. Bunun nedeni mikrokredi veren kurumların bankalardaki gibi gelir belgesi ya da kefil istemiyor olmasıdır. Bu kurumların tek güvenesi grup üyelerinin birbirlerinin borcuna kefil olmalarıdır. Grup üyelerinden biri kredisini ödemezse diğer üyeler o kişinin borcunu ödemekle yükümlüdürler. Her bir üye grubun tüm borcundan sorumludur.

Mikro krediler ile yapılan işler küçük çaplı işlerdir. Verilen krediler küçük bir başlangıç yapmak için gereken mal, malzeme veya makineyi alacak, örneğin küçük bir dükkân veya tezgâh kiralayacak veya el arabası satın alacak miktardadır.

Mikrokredi veren kurumlar ayakta kalıp kredi taleplerini karşılayabilmek için giderlerini de karşılar hâle gelmek zorundadırlar. Bu yüzden krediler faiz karşılığında verilir.

Kendi işinizi kurmadan önce bu kitabı mutlaka okuyun: *AEP Kendi İşini Kurmak İsteyenler İçin Girişimcilik Kılavuzu* kitabı.

Mikrokrediyi Kim Veriyor?

Türkiye’de mikrokredi veren başlıca sivil toplum kuruluşları şunlardır:

- *Türkiye Grameen Mikrofinans Programı*: tgmp.net İnternet adresinden bilgi alabilirsiniz.
- *Kadın Emegini Güçlendirme Vakfı (KEDV)*: <http://www.kedv.org.tr> İnternet adresinden bilgi alabilirsiniz.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

Sosyal güvencesi olmayan, sosyal yardıma ihtiyacı olan ve iş kurmak isteyen kişiler T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğüne bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (SYDV) başvurabilirler. SYDV Türkiye çapında 973 il ve ilçede, her ilde vali ve her ilçede kaymakam başkanlığında faaliyet göstermektedir. Sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara aşağıda belirtilen iki alanda destek sağlamaktadır:

- Sosyal yardım programları
- Proje destek programları

Yaşanılan bölgede yer alan SYDV aracılığıyla vatandaşların doğrudan başvurabilecekleri yardım ve destek programları şunlardır:

- Ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan vatandaşlara yönelik *gıda yardımları*
- İhtiyaç sahibi ailelere bedelsiz kömür yardımını içeren *yakacak yardımları*
- Oturulamayacak derecede eski, virane, bakımsız ve sağlıklı evlerde yaşayan muhtaç vatandaşlara evlerinin bakım ve onarımı için aynı ve nakdi olarak yapılan *barınma yardımları*
- Üyelerinin ekonomik yoksunluk içinde oldukları SYDV aracılığıyla belirlenen (en az 50, en fazla 100 üyeden oluşan) tarımsal kalkınma kooperatiflerine *hayvancılık alanında destek*

- Her öğretim yılının başlangıcında dar geliri ailelerin ilk ve orta öğretimde okuyan çocuklarının okul ihtiyaçlarına yönelik *eğitim materyali yardımları*
- İhtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay yapılan *eğitim yardımları*
- Kentte ya da kırsal alanda yaşayan yoksul birey ya da ailelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmalarını sağlamak üzere *gelir getirici proje destekleri*
- Sosyal güvencesi olmayan ve yeşil kart almaya hak kazanamayan vatandaşların ödeme güçlüklerini aşan sağlık harcamalarının karşılanmasını içeren *sağlık giderlerini karşılayıcı yardımlar*
- Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı olmayan ve düzenli bir geliri olmayan olan ailelerin 0-6 yaş arası çocuklarına ve anne adaylarına yapılan yardımlar
- Sosyal güvenceden yoksun engelli vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yardımlar
- İşsizliğin ve yoksulluğun belirgin olarak yaşandığı yerlerde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf-

Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarının sunduğu yardım ve finansal destek hizmetlerinden yararlanabilmek için gerekli her türlü bilgiye İnternet üzerinden ulaşılabilir:
<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>

ları tarafından işletilen aşevleri aracılığıyla *sıcak gıda yardımları*

Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarının hizmetleriyle ilgili bilgi almak ya da sunduğu yardım hizmetlerinden yararlanabilmek için bulunulan ilin valiliğine ya da ilçenin kaymakamlığına başvurulabilir. SYDV ile ilgili başvuru koşulları, değerlendirme ve inceleme süreçleri dâhil her türlü bilgiye ayrıca 144 numaralı *ALO Sosyal Yardım Hattı*ndan da ulaşılabilir. Ücretsiz konuşulabilmesi için sabit bir hattan arama yapılması gerekir.

İşsizlik sorununun en önemli sebeplerinden biri mesleksizliktir.

İşsizim ve Mesleğim Yok Diyenlere...

Ülkemizde dar gelirli kadınlara ve işsiz gençlere meslek edindirmek amacıyla çok sayıda kurs düzenlenmektedir. Çoğunlukla kısa süreli olarak düzenlenen bu kursların amacı katılımcılara çeşitli teknik ve sosyal beceriler kazandırılması ve bu kişilerin vasıflarını geliştirerek iş bulmalarının sağlanmasıdır. Bu kurslar sayesinde mesleği olmayan ve para kazanamayan kadınlar ve gençler ekonomik bağımsızlıklarını kazanma olanağını arttırabilirler.

Ülke çapında açılan meslek edindirme kursları hakkında bilgi edinmek için aşağıdaki kaynaklardan yararlanılabilir:

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı resmî sitesi (Halk Eğitim Merkezleri) www.meb.gov.tr/baglantililar/okullar/linkdetail.asp?KOD=69
- Türkiye İş Kurumu resmî sitesi: esube.iskur.gov.tr/Kurs/KursOnAir.aspx
- UMEM BECERİ'10 (Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi): www.umem.org.tr

Borç Kullanımı ile ilgili iki Farklı Hikâye

Elif'in Hikâyesi

Elif işsizdir. Kocasını bir ay önce bir iş kazası geçirmiştir. Evin geliri yok denecek kadar azalmıştır. Bu yüzden askerden yeni dönen oğluyla birlikte ufak bir iş kurmaya karar verir. Elif mutfakta maharetlidir. Nohutlu pilav yapacak, oğlu da bunu seyyar bir arabayla satacaktır. Bu amaçla borç bulmaya karar verir. Amcasının hâli vakti yerindedir. Ayda 100.-TL

geri ödeme sözü vererek ondan 500.-TL borç alır. Bunun 150.-TL'sini ikinci el bir tezgâh araba için kullanır. Geri kalan 350.-TL'yi de pirinç, nohut ve yağ almak için harcar. Malzemeleri toptan aldığı için epeyce indirim yaptırmayı başarır. İş tutar. 5 ay boyunca amcasına borcunu söz verdiği gibi zamanında öder ve bitirir. Borcunu düştükten sonra elinde kalan parayla aylık geçimini sağlamayı da başarmıştır. Borcunu bitirdikten sonra, ayda 100.-TL'yi kenara koymaya karar verir.

Fatma'nın Hikâyesi

Fatma ev hanımıdır. Eşi asgari ücretle çalışmaktadır ve kazancı evin geçimine zar zor yetmektedir. Fatma aile gelirine katkıda bulunmak için ufak bir iş kurmaya karar verir. Şapka, kazak örüp satacaktır. Hiçbir ön araştırma yapmadan, kocasını kefil göstererek bir bankadan 500.-TL tüketici kredisi çeker. Faiz ve diğer masrafları ile birlikte bir yıl içerisinde 600.-TL geri ödeyecektir. Bu paranın 100.-TL'sini yün ve şiş almaya harcar. Geri kalan 400.-TL'sini de bir süredir kafasına taktığı 1.000.-TL'lik bir LCD televizyonun ön ödemesine yatırır. Örgü örerken karşısında oyalanacaktır. Nasılsa para kazanacak ya... Elbet borcunu öder. Ama ne yazık ki evdeki hesap çarşıya uymaz. İlk ay kazandığı para

iki ödemeyi birden karşılamasına yetmez. O da bari birini ödeyeyim diyerek televizyon taksidinde karar kılar. Bu nedenle banka borcuna faiz biner. Kazancı bir türlü iki ödemeyi birden yapmasına yetmez. Ya banka taksitlerini ya televizyon taksitlerini geciktirir. Düğününde takılan iki altını bozmak zorunda kalır. Bu gecikmeler yüzünden bankaya toplam 900.-TL borç öder. Esnaf da arası açılır.

Asla öde-
yemeyeceğiniz
kadar borçlan-
mayın!

Elif ile Fatma'nın Farkı Ne?

Elif de Fatma da evlerine ek gelir sağlamak için iyi niyetle yola çıktılar. Aldıkları borç miktarı ise aynıydı. Ancak sonuçları çok farklı oldu... Neden bu farklılıklar oluştu?

Elif;

- Yeni işinden eline geçecek kazancı doğru hesapladı.
- Aldığı borcun tamamını işine yatırdı.
- İş için gerekli olan malzemeleri toptan alarak tasarruf etti.
- Borçlarını vadesinde yani söz verdiği zamanda geri ödedi.
- Saygınlığı ve öz güveni arttı.
- Bir daha borç almaya gerek duymamak için tasarrufa yöneldi.

Fatma;

- Aldığı borcun büyük bir kısmını kendisine geri dönüşü olmayacak bir tüketime harcadı.
- Hayalci davranarak işinden elde edeceği geliri doğru hesaplayamadı.
- Ödeyemeyeceği bir borç yükünün altına girdi.
- Ödemelerini vadesinde yapamadığı için aldığı borcun maliyeti arttı.
- Saygınlığını yitirdi.
- Öz güveni sarsıldı.
- Tasarruflarını eritti.

Kıssadan Hisse, Akıllı Borçlanın!

- Aldığınız borcu verimli alanlara yatırın. Böylelikle hem geri ödemesi kolay hem de uzun dönemde faydası büyük olur. Aldığınız borcu, girdilerinizi toptan almak, üretim kapasitenizi arttıracak bir makine veya alet edevat satın almak ya da iş hayatınızı kolaylaştıracak bir cep telefonu için kullanmak yeni bir televizyona yatırmaktan çok daha akıllıca olacaktır.
- Borcunuzu zamanında ödeyin. Mümkün olduğunca kısa vadeli borç alın. Ne kadar uzun dönemli borç alırsanız, size bedeli o kadar büyük olur.
- Maliyeti yüksek borçlanmalardan kaçının. Maliyeti en düşük borcu bulana kadar piyasa araştırması yapın.
- Ödeyemeyeceğiniz bir borcun altına girmeyin.

Borç, düşmanı-
mız değildir. Düşman
olan borcu boş yere
kullanmaktır. Aldığınız
borcu verimli işlerde
kullanın!

Borcun/Kredinin Kullanıldığı Yer	Akıllı Borçlanma	Yanlış Borçlanma
Bir varlık (altın, mülk vb.) ya da tüketim mali	<ul style="list-style-type: none"> • Satın aldığınız tüketim mali borcunu ödediğiniz sürenin ötesinde işinize yarıyor • Satın aldığınız varlığın size getirisi maliyetinin üzerine çıkıyorsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Satın aldığınız mali tüketip bitirmiş olmanıza rağmen hâlâ borcunu ödüyorsunuz • Satın aldığınız varlığın değeri onun için ödediğiniz borcun altında kalmışsa
İş için gereken sermaye	<ul style="list-style-type: none"> • Aldığınız borcu size borcunuzun üzerinde kâr getiren bir işte değerlendiriyorsanız • Aldığınız borç girdi maliyetlerinizden ve mal stoklarınızdan tasarruf etmenizi sağlıyor, dolayısıyla ürettiğiniz maldan kazancınızı arttırıyorsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kazancınız/geliriniz borcu geri ödemeye yetmiyorsa • Daha az maliyetle borçlanma olanaklarınız varsa • Başvurduğunuz krediye ihtiyacınız olan zamanda ulaşamıyor ve bu yüzden krediyi kullanmak istediğiniz iş fırsatını yeterince değerlendiremiyorsanız
Acil ihtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Acil bir sorununuzu taşıyamayacağınız bir maddi yük oluşturmadan çözüme yardım ediyorsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Geri ödeme kapasitenizi aşan maliyetler (yüksek faiz, aşırı dosya masrafı vb.) içeriyorsa

Acil durum-
lar için kenara
düzenli olarak
para ayırın!

Tasarruf Nedir? Niçin Önemlidir?

Tasarruf gelecekte kullanılmak üzere kenara konulan paradır. Para idaresinde başarının anahtarıdır.

Tasarruf eden insan;

- Parasal anlamda güvence içinde olur.
- Beklenmedik harcamalara ve acil durumlara karşı hazırlıklıdır.
- Varlıklarını arttırma olanağı elde eder.
- Doğum, düğün, nişan, evlilik gibi hayatın içinden olayları zora düşmeden halleder.
- İşini büyütebilir.
- Çocuklarının iyi bir eğitim almasını sağlayabilir.
- Parasal yönden sıkıştığında, acil bir durum olduğunda dara düşmez, evini barkını satmak zorunda kalmaz.
- Ele güne muhtaç olmaz.
- Hayallerini ve hedeflerini gerçekleştirme şansı olur.

Yatırım Nedir?

Tasarrufların ya da fazladan gelirin, gelir getirici, taşınır veya taşınmaz bir mala yatırılmasıdır. Örneğin bir ev, arsa veya iş amaçlı bir dikiş makinesi satın almak birer yatırımdır.

Örnek Al!

Kuzu doğar doğmaz ayağa kalkar. Kuzudan erkenden yola koyulmayı öğreniriz.

Karınca yorulmadan çalışır. Yarınları için yiyecek depolar. Karıncadan biriktirmemiz gerektiğini öğreniriz.

Deve yiyecek ve içeceğini vücuduna depolar. Yiyecek ve su bulamadığı zamanlarda depoladıklarını kullanır. Deveden kötü günler için hazırlıklı olmayı öğreniriz.

Tasarruflarımı Nasıl Planlamalıyım?

Para idaresi öncelikle eldekini doğru kullanmakla başlar. Yani *gereksiz harcama yapmamak* ve *harcamalarından geriye kalanı güvenli bir yerde biriktirmekle...*

- Her bir hedefiniz için ayrı ayrı tasarrufunuz olsun.
- Kısa, orta ve uzun vadeli hedefleriniz için ayrı ayrı tasarruf edin.
- Her hedefiniz için ne kadarlık bir zaman boyunca ne kadar tasarruf etmeniz gerektiğini hesaplayın.
- Bugün ve gelecekte elinize geçmesini beklediğiniz gelirleri hesaplayın. Bu gelirin ne kadarını düzenli olarak tasarrufa ayırabileceğinizi hesaplayın.
- Günlük keyfi harcamalarınızdan (çay, kahve, sigara, sandviç, bisküvi, kuru yemiş vb.) hangi kalemleri kısımlayabileceğinize karar verin. Bunlardan arta kalan parayı tasarruflarınıza ekleyin.
- Tasarruflarınızı nerede değerlendireceğinize karar verin. Kendinize şu soruları sorun: “Biriktirdiklerimi neye ya da nereye yatırmak benim için daha güvenli ve kârlı olur?”, “Seçtiğim tasarruf aracının riskleri, maliyetleri ve kazançları nelerdir?”
- Ne sıklıkta ve ne kadar tasarruf yapacağınızı iyi planlayın. Örneğin günlük olarak para kazanıyorsanız, elinize geçen paranın tasarruf edeceğiniz kısmını bir zarfa koyun ve zarfı güvenli bir yerde saklayın. Paranızla bir cumhuriyet altını almaya karar vermişseniz zarfta yeterli para birikene kadar bekleyin. Eğer maaşınız bankaya yatıyorsa bankanızla anlaşın. Bir kısmı her maaş yatırıldığında otomatik olarak tasarruf hesabınıza aktarılınsın.
- Tasarruflarınızla yakından ilgilenin. Birikimlerinizde ne kadar mesafe katettiğinizi, tasarruflarınızın size ne kadar kazandırdığını yakından takip edin.

Dikkatli harcadığınızın. Dayanıklı mallar satın alın ve toptan alışveriş yapın. Böylelikle harcamalarınızdan tasarruf etmiş olursunuz.

Para Biriktirmenin Kuralları

- Olabildiğince tasarruf edin. Bugünden başlayın. Ne kadar para biriktirirseniz o kadar güvencede olursunuz. Unutmayın! *Bol bol yiyen, bel bel bakar.*
- Elinize geçen paranın bir kısmını mutlaka kenara ayırın. Unutmayın! *Damlaya damlaya göl olur.*
- Aklınız hep tasarruflarınızda olsun. Birikimlerinizi hesaplayın. Unutmayın! *Altını saklamak değil, kuruşu saklamak hünerdir.*
- Olabildiğince az para ile sokağa çıkın. Bu sayede istesenez de para harcayamazsınız. Unutmayın! *İşten artmaz, dıştan artar.*
- Eskiyen eşyalarınızı hemen atmayın, olabildiğince değerlendirin. Unutmayın! *Çullarını yamayan yüzyıl giyer.*
- Mümkünse borca girmeyin. Elinizdekinden fazlasını harcamamaya çalışın. *Ayağınızı yorganınıza göre uzatın!*
- Borçlarınızı ödeyin. Öncekileri bitirmeden mümkün olduğunca yeni borca girmeyin. Unutmayın! *Borç yiyen kesesinden yer.*
- Altı aylık geçim masrafınızı karşılayacak bir parayı acil durumlar için kenara koymaya çalışın. Sabırla biriktirin. Dünyanın bin bir türlü hâli var. Böyle bir para kendinizi güvende hissetmenizi sağlar. Unutmayın! *Ak akçe kara gün içindir.*
- Acil durumlar için ayırdığınız paraya dokunmayın. Kolaylıkla erişemeyeceğiniz bir yerde saklayın. Unutmayın! *Bin tasa bir borç ödemez!*
- Her hedefiniz için ayrı ayrı biriktirin. Unutmayın! *Sakla samanı, gelir zamanı.*

Kendinize Sorun

Paranızı herhangi bir tasarruf aracında değerlendirmeye karar vermeden önce kendinize şu soruları sorun:

- Tasarrufumun kullanım şartları neler?
- Seçtiğim tasarruf aracının maliyetleri var mı?
- Parama istediğimde erişmem kolay mı?
- Param güvende mi?
- Seçtiğim tasarruf aracı paraya kolay çevrilebilir mi?
- Seçtiğim tasarruf aracı bana ne kazandırıyor?

Tasarruf araçları ve bu araçları kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında ayrıca bk. AEP Finansal Okuryazarlık kitabı, Tasarruf Bölümü

Güne Girin

Birlikten kuvvet doğar. Para biriktirmenin bir yolu da güvendiğiniz dostlarınız ve akrabalarınızla dayanışma grupları oluşturmaktır. Başkasına karşı sorumlu olmak kendine karşı sorumlu olmaktan daha kolaydır. Grup dayanışması, motivasyonu artırır, disiplin sağlar. Tasarrufa gönüllü, güvendiğiniz insanlardan oluşan bir grup oluşturun. Beraberce belirli zaman aralığı içerisinde (15 günde bir, aylık vs.) zora girmeden ayırabileceğiniz bir para miktarı belirleyin. Kura çekerek ya da herkesin mutabık olacağı başka bir yolla bir isim ve tarih listesi hazırlayın. Grup üyeleri bu listedeki isimlere, belirlenen tarihlerde, belirlenen miktardaki parayı teslim etsin. Böylece herkesin eline sırayla toplu bir para geçmiş olacaktır. Bu parayı gerekmedikçe harcamayın, biriktirin.

Üç Kâğıtçılara Dikkat!

Tasarruf yaptınız. Artık bir yatırımda değerlendirmek niyetindesiniz. Aman dikkat! Yatırım yapayım derken dolandırılmayın. Zar zor biriktirdiğiniz üç beş kuruşu kötü niyetlilere kaptırmayın. Tasarruflarınıza göz koyan üç kâğıtçılardan sizi dolandırmak için ne gibi yollar deneyebileceklerini öğrenmek ister misiniz? İşte size birkaç erken uyarı sinyali...

Neye Yatırım Yaptığınızı Tam Olarak Anlayın!

Yatırım dolandırıcılıklarında çoğu zaman kişi gerçekte neye yatırım yaptığını anlayamaz. Yatırımı yöneten kişilerin daha önceki faaliyetlerini, firmalarının performanslarını, yatırımın içeriğini etraflıca araştırmadan karar vermeyin. Size yatırım yapmanız için yanaşan kişiden yazılı belge isteyin. Bu konularda karanlıkta bırakıldığınızı hissediyorsanız "Evet" demeden önce bir kez daha düşünün.

Acele Karar Vermeyin!

- *Tok satıcıysa...* "Valla, hisseler bitmek üzere, sen bilirsin.", "Bu arsayı almak için kapıda bekleyen kaç kişi var, biliyor musun?"
- *Yoğun bir baskı uyguluyorsa...* "Oo, elimi sallasam ellisi. Nice insan hemen atlar bu işe, sen hâlâ düşünüyorsun.", "Kararını hemen verdin verdin, yoksa fırsatı kaçıyorsun.", "Sonra çok dövüneceksin ama sen bilirsin.", "Pişman olursan ağlamak için omzumu arama sakın!"
- *"Hayır!" cevabınızı kabul etmiyorsa...* "Sen bilirsin, sonra söylemedin deme!", "Sen olmazsan hayatta olmaz.", "Sen olmazsan bir kişi eksigiz.", "Bir daha düşün. Bak geleceksin sözüme."
- *Duygularınıza hitap ediyorsa...* "Sen benim en yakın dostumsun!", "Başkası olsa umurumda olmaz, sadece sen olduğun için bunu sana teklif ediyorum.", "Senin güzel hatırın için..."
- *Düşünce, inanç ve değerlerinizi işin içine katıyorsa...* "Bunun devamıza büyük faydası olacak.", "Bu senin için küçük, insanlık için çok büyük bir adım. Ona göre karar ver!", "Vatana millete faydan olsun istemez misin?", "Garip guraba da nasiplenecek. Herkes kazanacak!"

Kullanılan Dile Dikkat Edin!

Kulağınızı da gözünüzü de dört açın! Şunlara benzer sözler duyarsanız kesinlikle işkillenin!

- Bu yatırımın çok yüksek getirisi var.
- Garantili yatırım!
- Çok kazançlı!
- Paran kısa yoldan ikiye katlanacak!
- Adamın babası yapmaz sana yaptığım teklifi, ona göre düşün!
- İçeriden tüyo aldım!

"Risk Yok!" mu Diyor?

Bir kişi bir yatırımın riski olmadığını rahat rahat söylüyorsa ya yatırım nedir bilmiyor ya gerçekten saftır ya da niyeti kötüdür. Her üçüne karşı da kendinizi koruyun. Çünkü risksiz yatırım yoktur. Hemen hemen bütün yatırım araçları az ya da çok risk barındırır. "Asla para kaybetmezsin." gibi ifadeler *asla* gerçekçi değildir.

E T K İ N L İ K L E R

Atalarımız Ne Demiş?

Aşağıda tasarruf, borç ve harcama alışkanlıklarına dair bir dizi atasözümüz sıralanmıştır. Her biri için birer cümlelik ders çıkarıp “Kendime Çıkardığım Ders” başlığının yanına yazın.

1 Gündüzün mum yakan geceleyn bulamaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

2 Borç yiğidin kamçısıdır. *Kendime Çıkardığım Ders:*

3 Aç kalmak, borçlu olmaktan iyidir. *Kendime Çıkardığım Ders:*

4 Arpacıya borç eden ahırını tez satar. *Kendime Çıkardığım Ders:*

5 Bin tasa bir borç ödemez. *Kendime Çıkardığım Ders:*

6 Borcun iyisi vermek, derdin iyisi ölmek *Kendime Çıkardığım Ders:*

7 Borç ödemekle, yol yürümekle tükenir. *Kendime Çıkardığım Ders:*

8 Borç iyi güne kalmaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

9 Her çok azdan olur. *Kendime Çıkardığım Ders:*

10 Borçtan korkan kapısını büyük açmaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

Mutlaka sizin de kendi hayatınızda tasarruf, borç ve harcama alışkanlıklarınızı düzenlerken düstur bildiğiniz başka atasözleri vardır. Üç tanesini aşağıya not edin.

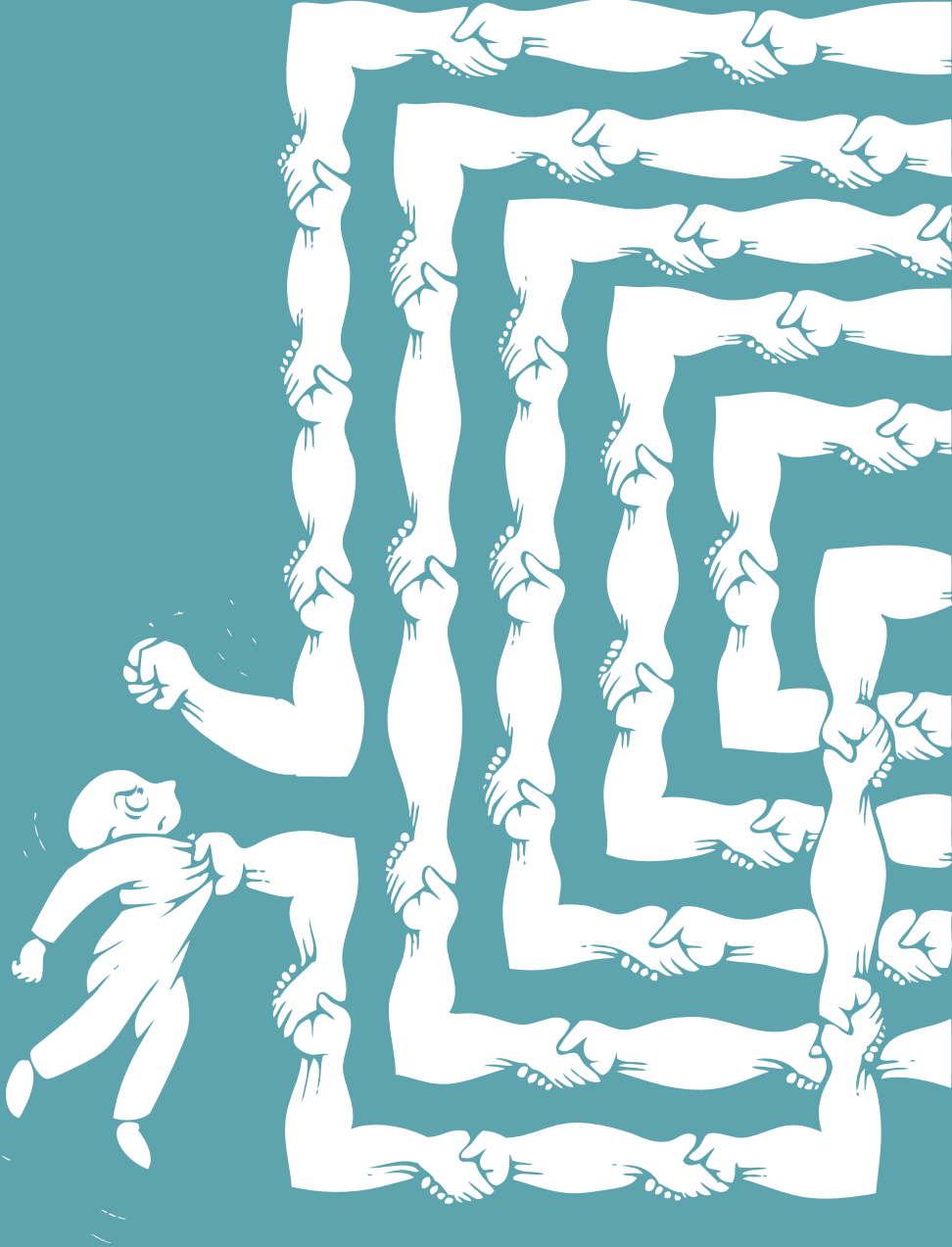
.....

.....

.....

.....

İKTİSAT.....

ünite 3

Olmasa da Olur: Kredi Kartı

Kredi kartı bilinçli kullanıldığında faydalar sağlayabilen bir araçtır. Ancak yanlış kullanımı birey ve ailenin hayatında ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Bu bölümde;

- kredi kartı seçiminde göz önünde bulundurulması gereken unsurlar,
- kredi kartı kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlar,
- kredi kartının güvenli kullanımı ve
- kredi kartı borcunun kapatılması

konuları ele alınmaktadır.

Olmasa da Olur: Kredi Kartı

Akıllı Seçim

Kredi kartı bazı kolaylıklar sağladığı için birçok insanın hayatına rahatlıkla giriveren bir ödeme aracıdır. Ancak unutulmamalıdır ki kredi kartı kullanmak borç almak gibidir. Borç yiyen kesesinden yer. Borca giren hesabını kitabını iyi yapmalı, sonrasında kara kara düşünmemek için işin başında önünü ardını iyiden iyiye düşünmelidir. Kredi kartı borcunun tamamı her ay düzenli olarak kapatılmadığında kalan borç üzerinden faiz ödeneceği unutulmamalıdır. Ayrıca kredi kartı sözleşmesinde yer alan tüm bilgilerin iyice anlaşılıp değerlendirilmesi gereklidir. Zira daha sonra kredi kartıyla yapılacak alışverişlerin gerçek maliyeti ancak bu şekilde görülebilir. Kredi kartı kullanmaya karar verildiğinde ise kart ve banka seçimi dikkatli bir inceleme ve karşılaştırma sonrasında yapılmalıdır.

Borçsuz çoban yok-
sul beyden yeğdir.

Hangi Kredi Kartı?

Dünyada birçok uluslararası kredi kartı şirketi bulunmaktadır. Kredi kartları en yaygın kullanılan kuruluşlar VISA, MASTERCARD ve AMEX'tir. Ülkemizde bankalar ve kredi kartı veren kurumlar bu uluslararası şirketlerle lisans sözleşmesi imzalayarak onlar tarafından çıkarılan kredi kartlarını müşterilerine pazarlarlar. Kredi kartları ayrıca kart sahibinin gelir seviyesine göre *klasik kart*, *altın (gold) kart*, *platin kart* adlarını alır. Bu sınıflandırmada esas belirleyici etken kart sahibine verilecek kredi limitidir.

Kredi Kartı Seçerken Nelere Bakılmalı?

- **Yıllık Faiz Oranı (Alışveriş Faiz Oranı):** Son ödeme tarihine kadar asgari ödeme tutarı ve üzerinde ödeme yapıldığı takdirde borcun kalan kısmına (ödenmemiş bakiye) hesap kesim tarihinden bir sonraki hesap kesim tarihine kadar faiz işletilir. Kart seçilirken bu oranın sabit mi değişken mi olduğuna dikkat edilmelidir. Ayrıca bankalar arasındaki oran kıyaslanmalıdır.
- **Ücretler:** Kredi kartı hizmeti veren kuruluş, müşterilerine kredi kartıyla ilgili bazı hizmetler verir. Örneğin kart yenileme, gecikme bildirimi, taksitli işlem, sigorta vb. Sunduğu bu hizmetler için de bazı ücretler talep eder. Kredi kartı seçerken hangi hizmet için kuruluşun ne kadar bir ücret talep ettiği öğrenilmeli, başka kurumların ücretleriyle karşılaştırılmalıdır. Ayrıca kredi kartını veren kurumun bu ücretleri tek taraflı arttırıp arttıramayacağı da öğrenilmelidir. Eğer kartı veren kurum bu ücretleri tek taraflı olarak arttırılabiliyorsa kredi kartı kullanma sürecinde kullanıcı takipte olmalıdır.

sabit oran: Faiz oranlarındaki değişimlere veya şartlara bağlı olarak değişmeyen yıllık faiz oranı.

değişken oran: Kredi kartının yıllık faiz oranının, piyasa faiz oranındaki değişimlere bağlı olarak artması ya da eksilmesi.

dönem borcu: Hesap özeti (ekstre) düzenlendiği tarihe kadar, Kredi Kartları Merkezine ulaşan kredi kartı harcamalarının, nakit avanslarının, diğer bankalardan transfer edilen borç bakiyelerinin, bunlara ait tüm ücretler, faizler ve varsa bir önceki dönemden devreden bakiyelerin tamamının toplamı.

Bazı kredi kartı hizmeti veren kuruluşların talep ettikleri yıllık üyelik (kart) bedeli ve kart yenileme ücreti bedelleri, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 2008/6088 no.lu örnek kararı ile iki kez hukuksuz bulunmuştur.

Kullanmadığınız kredi kartlarınızı iptal edin. Boşuna kredi kartı üyelik ücreti vermeyin!

- **Komisyonlar:** Kredi kartı hizmeti veren kuruluşlar, kredi kartı kullanıcılarından çeşitli hizmetleri karşılığında fatura bedeli üzerinden komisyon alır. Örneğin bir kişi faturalarını kredi kartıyla öderse ya da aldığı mallara taksitlendirme yaptırırsa bunların fatura bedelleri üzerinden komisyon da öder. Kredi kartı seçerken bu komisyonların miktarları karşılaştırılmalıdır. Ayrıca bu komisyonların oranlarını kredi kartını veren kurumun tek taraflı arttırıp arttırmayacağı öğrenilmeli, arttırabiliyorsa kredi kartı kullanım sürecinde bu oranlar takip edilmelidir.
- **Yıllık Üyelik Bedeli:** Kredi kartı hizmeti veren kuruluşların yılda bir kereye mahsus talep ettikleri ücrettir. Bu ücretin miktarı kuruluştan kuruluşa veya kartın özelliklerine göre değişebilmektedir.
- **Yenileme Ücreti:** Kredi kartı hizmeti veren kuruluşların kartın geçerlilik süresi doldukça yenileme için talep ettikleri ücrettir. Bu ücret, kuruluştan kuruluşa veya kartın özelliklerine göre farklı miktarlarda olabilmektedir.
- **Kredi Kartı Limiti:** Kredi kartı başvurusu sırasında kart sahibi için belirlenen azami borçlanma tutarıdır. Kanun gereği kart kullanıcısı talep etmedikçe kredi kartı limiti arttırılamaz.
- **Limit Aşım Faizi:** Kredi kartıyla yapılan harcamalar, belirlenmiş olan kredi kartı limitini aşarsa aşan kısma günlük olarak uygulanan faizdir. Bu sebeple alınacak kartın kredi limiti kart sahibi tarafından gelirleriyle orantılı olarak iyi belirlenmeli, kredi kartı veren kurumun uygulayacağı limit aşım faizi miktarı bilinmeli ve diğer kuruluşların rakamlarıyla karşılaştırılmalıdır.
- **Minimum (Asgari) Ödeme Tutarı:** Son ödeme tarihinde kart kullanıcısının ödemesi gereken asgari tutardır. Dönem borcunun %20'sidir. Bu oran Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda öngörölmüş sabit bir orandır.
- **Gecikme Faizi:** Dönem borcunun asgari ödeme tutarının altında ödenmesi hâlinde, asgari ödeme

tutarının ödenmeyen kısmına işletilen aylık faizdir. Gecikme faizi kredi kartı veren kuruluşlar arasında değişiklik gösterir. Kartı tercih ederken bu husus da karşılaştırılmalıdır.

- **Nakit Çekim (Avans) Masrafları:** Bir ATM'den ya da banka şubesinden kredi kartı kullanılarak anında nakit para çekilebilir. Nakit çekim (avans) miktarı kredi limitinden düşülür. Bu işlemde kredi kartı hizmeti veren kuruluş *nakit çekim ücreti* adıyla bir komisyon alır. Nakit çekim ücreti, çekilen yere (yurt içi, yurt dışı, otomatik vezne, şube vb.) göre değişiklik gösterebilir. Nakit çekildiğinde, kredi kartı veren kurum ayrıca *nakit çekim faizi* de alır. Nakit çekim faizi için uygulanan faiz oranı, alışverişler için uygulanan faiz oranından daha yüksektir ve genellikle nakit avans işleminin yapıldığı günden itibaren işletilir. Dolayısıyla bu iki masraf da kuruluşlar arası karşılaştırma yaparken dikkate alınmalıdır.
- **Son Ödeme Süresi:** Yapılan harcamaların faize tabi tutulmadığı süreçtir. Örneğin son ödeme süresi 10 gün olan bir kredi kartında, hesap kesim tarihi 1 Şubat olsun. Bu tarihe kadarki dönem borcu son ödeme tarihi olan 11 Şubat'a kadar ödenirse kart sahibine faiz uygulanmaz.
- **Ödüller, Kampanyalar, Ayrıcalıklar:** Kredi kartlarıyla kullanıcılara bazı kampanyalar ve ayrıcalıklar sunulur. Kredi kartları arasında seçim yaparken bu türden ne gibi kampanyalar olduğu hususunda bilgi alınmalıdır.

Unutmayın!
Kredi kartı sadece bir ödeme aracıdır. Kredi kartı kullanarak yaşam standardınızı yükseltmezsiniz.

son ödeme tarihi: Hesap özetinde belirtilen borcun ödenebileceği en son gün.

hesap kesim tarihi: Kredi kartı hizmetini veren kuruluşun hesap özetini (ekstre) hazırladığı tarih.

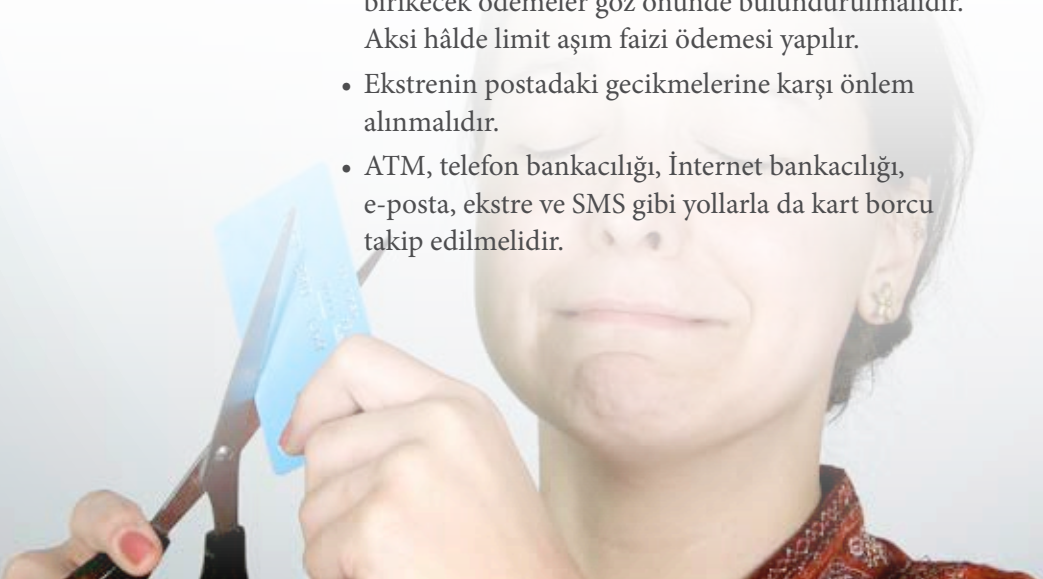

Kredi kartının varlığı sizi gereksiz yere alışverişe yönlendirebilir. Bu duygu ile başa çıkamayacağınızı düşünüyorsanız kredi kartı kullanmayın.

Bunlara Dikkat Ederseniz Ödeme Sıkıntısı Yaşamazsınız!

- Kredi kartıyla yapılan harcama ailenin toplam gelirinin altında olmalıdır.
- Ailenin kredi kartı ile yapacağı alışverişler dışında da kira, yakıt, faturalar vb. harcamaları olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Çok sayıda kartı takip ve idare etmek zordur. Bu sebeple fazla sayıda kart kullanılmamalıdır.
- Faiz sarmalına düşmemek için bir karttaki borç, başka bir karttan nakit para çekilerek kapatılmamalıdır.
- Nakit avans kullanılmışsa öncelikle faizi daha yüksek olan ve günlük işleyen nakit avans borcu kapatılmalıdır.
- Nakit avans borcunu kapatmak için ekstrenin gelmesi beklenmemelidir. Çünkü nakit avans kullanımından dolayı bankanın alacağı faiz günlük olarak işler.
- İlave ücret ve faiz ödememek için kartın kredilendirme özelliğinden mümkün olduğunca faydalanılmamalıdır. Kartın kredilendirme özelliğinden faydalanacak olan kart sahipleri kartın bu özelliğinden sadece gerekli olduğu zamanlarda ve kısa vadeli ihtiyaçları için faydalanmalıdırlar.
- Taksitli harcamalar nedeniyle sonraki dönemlerde birikecek ödemeler göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi hâlde limit aşım faizi ödemesi yapılır.
- Ekstrenin postadaki gecikmelerine karşı önlem alınmalıdır.
- ATM, telefon bankacılığı, İnternet bankacılığı, e-posta, ekstre ve SMS gibi yollarla da kart borcu takip edilmelidir.

Güvenliğiniz için...

- Kart alınır alınmaz arkasında yer alan imza bölümü hemen imzalanmalıdır.
- Kart teslim alınır alınmaz şifre alınmalıdır.
- Kart ve şifresi kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Kart şifresi herhangi bir yerde yazılı olarak bulunulmamalıdır.
- Kart numarası, son kullanım tarihi ve kartın arka yüzündeki güvenlik kodu kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Kartın kaybolduğu veya çalındığı fark edilir edilmez hemen kartın alındığı banka aranmalıdır.
- Ödeme yaparken kartın görülmeyecek bir yere götürülmesine izin verilmemelidir.
- Şifre (PIN) kimseye gösterilmeden girilmelidir.
- Şifresiz işlemlerde imzalanan slibin karta ait olup olmadığı ve yazılı tutar kontrol edilmelidir.
- Kartın ATM'de kalması hâlinde hemen şubeye başvurulmalı ya da kartın alındığı kuruluş aranmalıdır.
- Sanal ortamdaki alışverişlerde sanal kart kullanılmalı ve SSL sertifikalı iş yerleri tercih edilmelidir.
- Kart uzun süredir kullanılmadıysa yerinde olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Sanal Kart

İnternet, telefon ya da posta yoluyla alışverişler yapıyorsanız sanal kart kullanabilirsiniz. Sanal kart, bu türden mesafeli alışverişlerde güvenliğini sağlamak için bankalarca verilen bir kart türüdür. Daha fazla bilgi için ayrıca bk. AEP Finansal Okuryazarlık kitabı, Ondan Önce de Ha-

yat Vardı: Kredi Kartı bölümü.

Kredi Kartı Borcunu Nasıl Kapatırım?

İşe harcamalarınızı kısmakla başlayın. Günlük ve aylık harcamalarınız için iki ayrı bütçe yapın ve bütçenize mutlaka sadık kalın. Harcamalarınızda nakit kullanın.

Harcamalarınızda banka kartı kullanın. Nakit kullanmakta zorlanıyorsanız banka kartı kullanın. Banka kartıyla yaptığınız alışverişlerinizde harcadığınız tutar banka hesabınızdan eksilir. Böylece ne kadar harcama yaptığınızı daha iyi takip edebilirsiniz.

Borç alın. Faiz hesabı yapmayacak eş, dost, arkadaş veya akrabanız varsa onlardan kısa vadeli ve parça parça ödeyeceğiniz tarzda bir borç bulun. Böylece birikmiş kredi kartı borcunuzu elden alacağınız borçla kapatabilirsiniz.

Borç ödeme planı yapın. Birden fazla kredi kartına borcunuz varsa kredi kartlarınızın ödemesine ayırabileceğiniz azami tutarı kenara koyun. İlk önce en yüksek borçtan başlayarak asgari ödeme tutarlarını yatırın. Bu işlemin sonunda eğer elinizde para kalmışsa tamamını en düşük borç bakiyesi olan kredi kartına yatırın. Bu işlemi en düşük borç bakiyesi olan kartınızın borcu sıfırlanana kadar devam ettirin. Unutmayın! Bu yöntemin başarısı için kredi kartı ile harcama yapmayı tamamen bırakmanız gerekir.

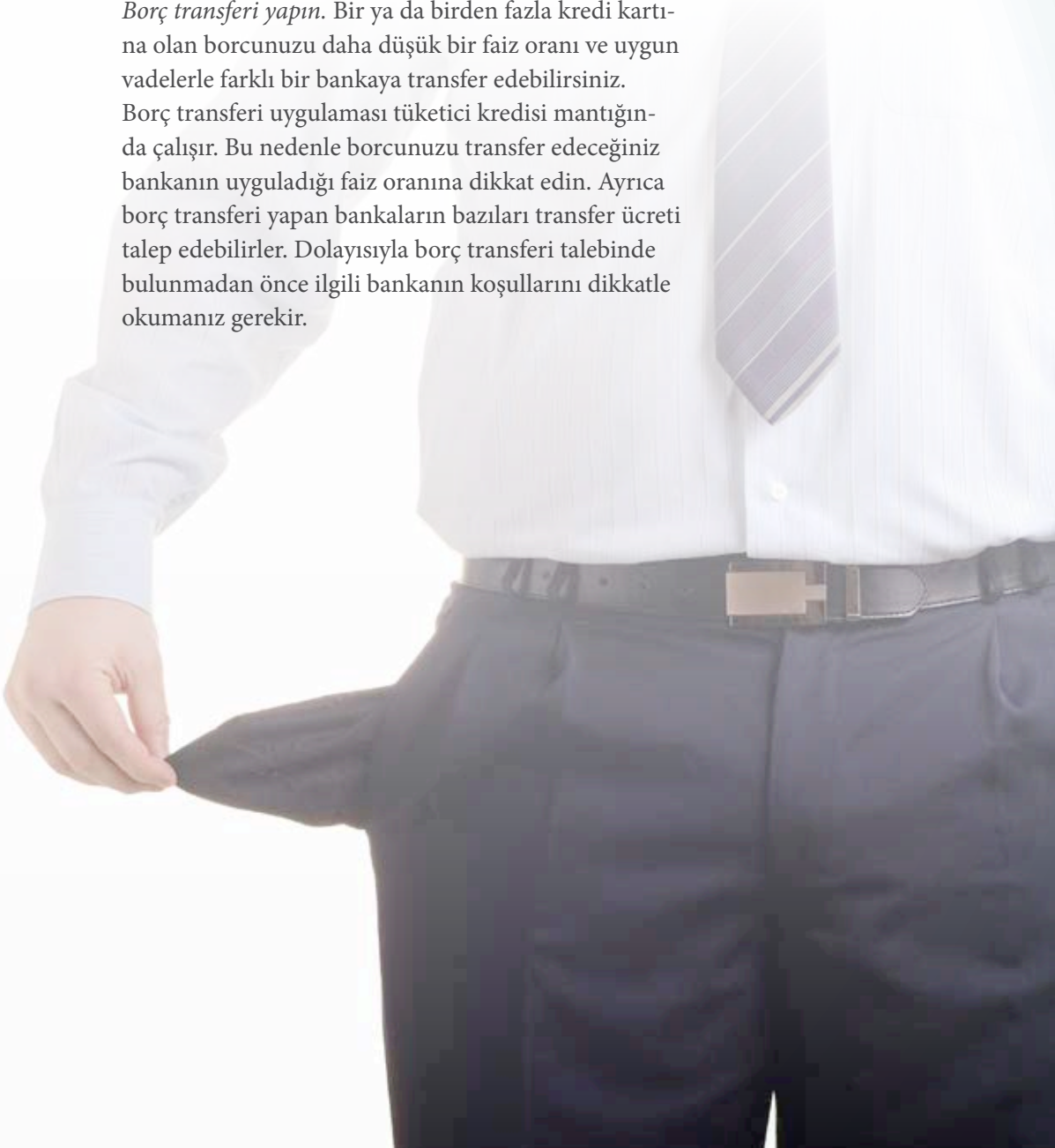
Küçük ödemeler yapın. Düzenli gelirinizin dışında elinize para geçtiğinde miktarı ne olursa olsun tamamını kredi kartı borcunuza yatırın.

Ek gelir elde edin. Fazla mesai, ilave iş vb. ek gelir elde etme imkânınız varsa hemen işe sarılın.

Tüketici kredisini kullanın. Yukarıdaki yöntemleri denediniz ama kredi kartı borcunuzu hâlâ kapatamadınız ve bu gidişle de kapatamayacağınızı düşünüyorsanız tüketici kredisine başvurun. Böylece hem borcunuzun katlanmasını önleyebilir hem de borcunuzu dolaylı

yoldan taksitlendirmiş olursunuz. Tüketici kredilerinin faizleri kredi kartı faizlerinden genellikle düşüktür. Ancak burada yine de tüketici kredisinin faiz oranı ve ödeyeceğiniz taksitlerin vadesine dikkat edin. Aydan aya ödeyeceğiniz taksit tutarının gelirinize uygun olması çok önemlidir. Bir borçtan kurtuldum derken diğerine batmayın.

Borç transferi yapın. Bir ya da birden fazla kredi kartına olan borcunuzu daha düşük bir faiz oranı ve uygun vadelerle farklı bir bankaya transfer edebilirsiniz. Borç transferi uygulaması tüketici kredisi mantığında çalışır. Bu nedenle borcunuzu transfer edeceğiniz bankanın uyguladığı faiz oranına dikkat edin. Ayrıca borç transferi yapan bankaların bazıları transfer ücreti talep edebilirler. Dolayısıyla borç transferi talebinde bulunmadan önce ilgili bankanın koşullarını dikkatle okumanız gerekir.

E T K İ N L İ K L E R

Kredi Kartında Ne, Nedir?

Aşağıda bazı tanımlar verilmiştir. Tanımlardaki boşlukları doğru terimlerle doldurun.

- 1 Kredi kartı başvurusu sırasında kart sahibi için belirlenen azami borçlanma tutarına adı verilir.
- 2 Dönem borcunun asgari ödeme tutarının altında ödenmesi hâlinde, asgari ödeme tutarının ödenmeyen kısmına faizi işletilir.
- 3 Son ödeme tarihinde kart kullanıcısı, ödemesi gereken dönem borcunun asgari %..... ödemelidir.
- 4 Kredi kartıyla yapılan harcamaların belirlenmiş olan kredi kartı limitini aşması hâlinde aşan kısma günlük olarak işletilir.
- 5 Kart sahibinin son ödeme tarihinde kredi kartı ile yaptığı harcamalar sonucu oluşan aylık borcunun ödemesi zorunlu olan kısmına.....adı verilir.

Doğrular ve Yanlışlar

Aşağıda kredi kartı kullanımı ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Doğruları ve yanlışları bulun.

	DOĞRU	YANLIŞ
Kredi kartıyla yapılan harcamaların ailenin toplam gelirinin üstüne çıkmasında herhangi bir sakınca yoktur.		
Nakit avans borcunu kapatmak için ekstrenin gelmesi beklenmemelidir.		
Bir karttaki borcu kapatmak için başka bir karttan nakit para çekilebilir.		
Kredi kartı şifresini unutmamak için herhangi bir yerde yazılı olarak saklamak gerekir.		
Kartın kaybolduğu veya çalındığı fark edilir edilmez hemen kartın alındığı banka aranmalıdır.		
Kredi kartı kullanımı yaşam standardını daimi olarak yükseltir.		

Alışverişlerin Gerçek Maliyeti

HATIRLAYALIM!

- Yasa gereği hesap kesim tarihini takip eden 10 gün içinde borç ödemesi gerçekleştirilmek zorundadır.
- Dönem borcunun tamamı hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında ödenirse herhangi bir faiz uygulaması yapılmaz.
- Dönem borcunun asgari %20'si son ödeme tarihinden önce ödenirse kalan borç bakiyesi üzerinden son ödeme tarihinden itibaren bakiye borç ödenene kadar alışveriş faizi işletilir.
- Dönem borcunun asgari %20'si son ödeme tarihinden önce ödenmezse asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için alışveriş faizi uygulanır.

Aşağıdaki soruları verilen bilgileri kullanarak cevaplayın.

1 Emine'ye ayın 5'inde (hesap kesim tarihinde) 500.-TL kredi kartı borcu geldi. Emine, ayın 13'ünde bu borcun tamamını ödedi. Bu durumda Emine ne kadar faiz öder?

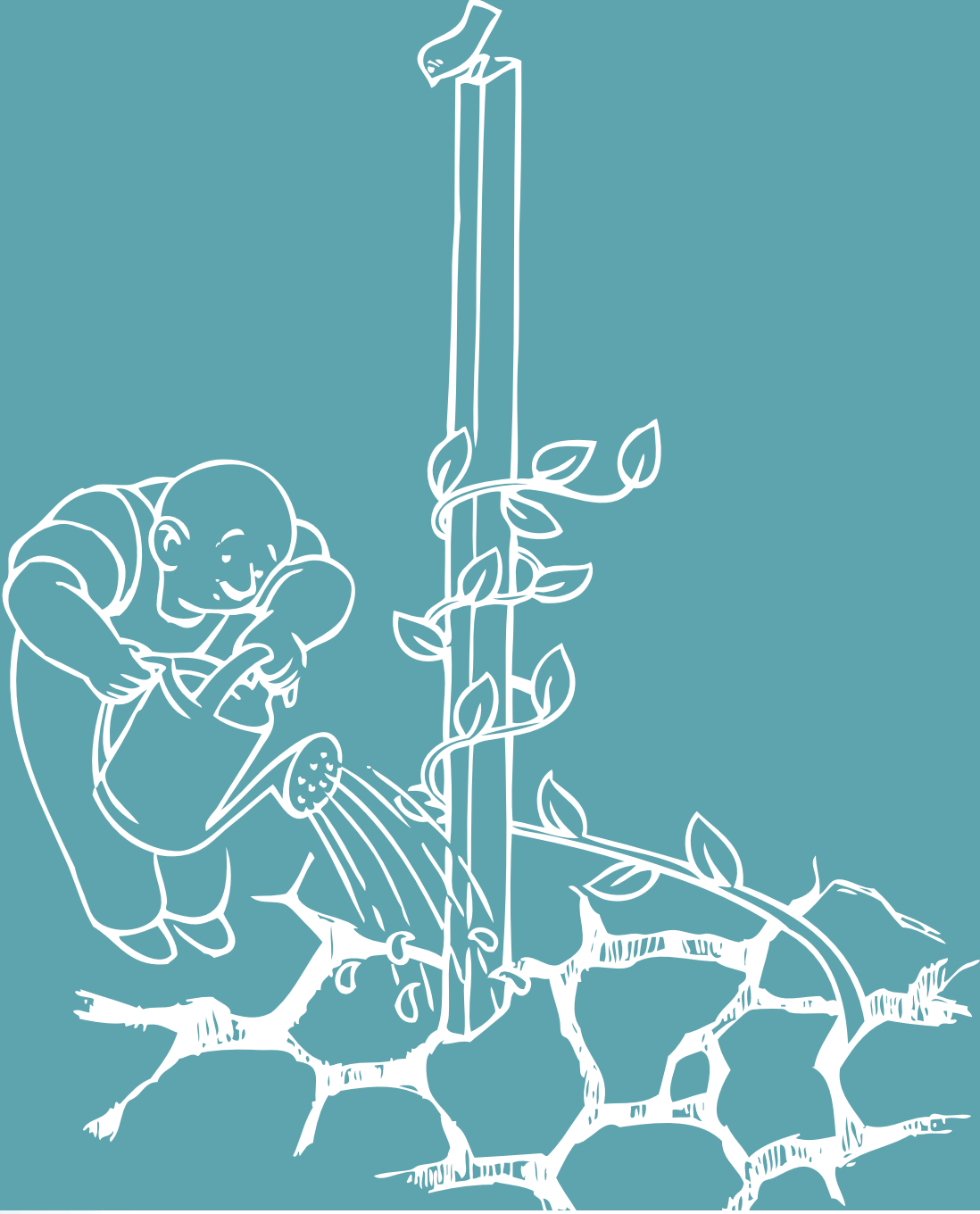
2 Ayşe'ye ayın 10'unda (hesap kesim tarihinde) 500.-TL kredi kartı borcu geldi. Ayşe ayın 18'inde 500.-TL borcunun asgari ödeme tutarını ödedi. Geriye kalan borcunu da ayın 28'inde kapattı. Bu yüzden banka Ayşe'ye 6.-TL'lik bir faiz uyguladı.

- Ayşe'nin son ödeme tarihi nedir?
- Ayşe ayın 18'inde borcunun ne kadarını ödemiştir?
- Ayşe'nin geriye ne kadar borcu kalmıştır?
- Ayşe borcunun geri kalanını kaç günlük bir gecikmeyle kapatmıştır?
- Banka Ayşe'ye hangi kredi kartı faiz türünü uygulamıştır?
- Kredi kartı ile yaptığı 500.-TL'lik alışverişin Ayşe'ye gerçek maliyeti ne olmuştur?

3 Fatma'ya ayın 5'inde (hesap kesim tarihinde) 600.-TL kredi kartı borcu geldi. Fatma ayın 13'ünde 600.-TL dönem borcunun 60.-TL'sini ödedi. Dönem borcunun geriye kalan 540.-TL'sini de ayın 23'ünde kapattı. Bu yüzden banka Fatma'nın borcuna toplam 9.-TL'lik bir faiz işletti.

- Fatma'nın son ödeme tarihi nedir?
- Fatma'nın ödemesi gereken asgari borç tutarı kaç TL'dir?
- Fatma ayın 13'ünde asgari borcunu ödeseydi bankaya ne kadar daha fazla ödeme yapacaktı?
- Banka Fatma'ya hangi kredi kartı faiz türlerini uygulamıştır?
- Kredi kartı ile yaptığı 600.-TL'lik alışverişin Fatma'ya gerçek maliyeti ne olmuştur?

İKTİSAT.....

ünite 4

Gerçekçi Bir Para Yönetimi

Gelir seviyesi ne düzeyde olursa olsun, finansal konularda planlı ve programlı yaşamak aile refahına büyük katkı sağlar.

Bu bölümde;

- ailenin ihtiyaç ve hedefleriyle uyumlu bir finansal planlamanın önemi,
 - finansal hedeflerin belirlenmesi ve bunun için atılması gereken adımlar,
 - iyi bir finansal planlamanın unsurları
- konuları ele alınmaktadır.

Gerçekçi Bir Para Yönetimi

Refah, güven ve rahatlık tek başına kazançla gelmez. Asıl olan kazandıklarınızı ne için ve nasıl kullandığınızdır. Hayaller ve hedeflerinizi gerçekleştirmenin yolu planlı ve programlı davranmaktan geçer. Gerçekçi, ayakları yere basan, detaylı bir finansal planlamadan... İşte bu işi başaran iki kadının hikâyesi...

Finansal Planlamanın Bütçe Yapmaktan Farkı Nedir?

Bütçe belirli dönem aralığı içinde, gelir ve giderlerin hesaplanmasıdır. Finansal planlama ise doğru tasarruf, yatırım, borç yönetimi yöntemleriyle uzun dönemde gelirleri arttırmanın, giderleri kısmının yolunu açar. Finansal plan çok daha geniş çaplıdır ve geleceğe yöneliktir.

Melek'in Hikâyesi

Melek'in iki hayali vardı. Kızını üniversitede okutmak ve terziye işine başlamak.

Komşusunun kocası işsiz kaldığında ailece düştükleri sıkıntılar Melek'i çok korkutmuştu. Bu yüzden acil durumlar için bir kenara para ayırmayı aklına koymuştu. Bu iş için haftada 10.-TL ayırmaya başladı.

Bu arada Őu terzilik iŐini hayata geçirmek üzere kolları sıvadı. En uygun Őartlarda nasıl borç bulurum da bu iŐi gerekleŐtiririm diye dűŐinűp araŐtırmaya baŐladı. Tek tek eŐi dostu, konu koŐŐuyuyu yokladı. Bir sonuç alamadı. Ne yazık ki kimsenin borç verebilecek durumu yoktu. Kenara koyduĐu paraya; dűĐunden, doĐumdan gelen hediyelere, takılara baktı. Pek bir Őey toplamadığını gűrdű. Onlara dokunmaktan vazgeçti. Uygun Őartlarla bir kredi bulabilir miyim acaba diye dűŐinűp kasabadaki bankaları teker teker dolaŐtı. Tutar mı, tutmaz mı bilmediĐi bir iŐ için banka borcu gibi bir riske girmeye çekindi. Bu arama tarama hengűmesinde gűrűŐműŐ olduĐu bir banka memurunun űnerisini dinleyip Sosyal YardımlaŐma ve DayanıŐma Vakfının yolunu tuttu. Bilgi veren gűrevliden ailelerin kendi geçimlerini saĐlayacak iŐleri kurmaları için vakfın gelir getirecek projeleri desteklediĐini űğrendi. Vakıf uygulanacak projelerin teknik ve ekonomik olarak yerel Őartlara uygunluĐuna ve űretilecek űrűn veya hizmetin yűresel satıŐ ve pazarlama olanaklarının bulunmasına bakıyormuŐ. Uygun gűrűlen projelere ilk iki yıl űdemesiz, sonraki altı yıl altı eŐit taksit Őeklinde ve faizsiz olarak kredi veriliyormuŐ. E, daha ne olsun! Gűrevli sanki tam da Melek'in isteklerini dile getiriyordu.

İstenen belgeleri űğrendi. Hazırlıklarını yaptı. Vakfın kapısını tekrar çaldı. Vakıf, Melek'in 2.000.-TL'lik kredi talebine çok vakit geçirmeden olumlu cevap verdi. Melek aldığı parayla hayalindeki iŐi kolayca kurdu. űstelik çabaları karŐılık da buldu. Altı ayda 5.000.-TL'lik iŐ çıkardı. Melek hazır geliri iyiirken vakfa olan borcunun tamamını erkenden kapattı. BaŐkaları da bu imkűndan faydalansın istiyordu.

Melek borcunu űdedikten sonra hızını kesmedi. İŐinin peŐini bırakmadı. Yıl sonuna geldiĐinde masraflarını çıkardıktan sonra elinde 1.000.-TL fazladan bir para kalmıŐtı. Bir arkadaŐı ona çok hoŐ bir manto gűsterdi. Mantosu çok eskimiŐti ama biraz tadilatla bir iki sene daha idare ederdi. İŐleri daha bir otursun alırdı nasıl olsa. Mantoya para harcamak yerine kızına 800.-TL'lik bir altın bilezik aldı. Hedefi, eline fazladan para geçtikçe kızı için 10 tane bilezik biriktirmektir. Geri kalan 200.-TL'yi de "Dűnyanın bin bir tűrlű hűli var." diyerek kenara ayırdı.

Fatma'nın Hikâyesi...

Fatma'nın iki hayali vardı. Kızını şehirde yaşayan teyzesinin yanına liseye göndermek ve köyde tadıyla meşhur olmuş ketelerini şehirde pazarlamak.

Geçen yıl komşu köyde yaşayan arkadaşının annesi vefat etmişti. Kızcağız annesinin cenaze masraflarını konu komşudan borç almak zorunda kalmıştı. Bu yüzden kenarda köşede mutlaka bir parasının olması gerektiğine karar vermişti. Günde 1 lirayı bile kenara atsa ayda 30.-TL, 3 yılda 1.080.-TL ederdi. Az bir şey mi yani?

Kocasını ilk hasattan kazanacakları paranın bir kısmını kenara koymaya ikna etti. Şükür ki havalar iyi gitti. 2.000.-TL birden kenara ayırabildi. Kenara ayırdığı paranın 100.-TL'siyle iki ay önce kız kardeşinden aldığı borcu ödedi. Kızına kasabadaki devlet bankasında 1.000.-TL'lik bir vadeli hesap açtı. Eline geçtikçe hesaba ekleyecekti.

Kız kardeşinden şehirdeki pasta börek satan yerleri araştırmasını rica etti. Sonra koca bir sepet dolusu kete yapıp iki günlüğüne şehre gitti. Beğenirlerse keteleri güzelce paketlenip günlük olarak otobüsle şehre yollayabilirdi.

Görüşmeleri iyi gitti. İlk önce bir pastane sonra bir ikincisi teklifini kabul etti. Siparişler gelmeye başladı. Şu kete işi çok iyi olmuştu. Ürün kaldıramadıkları aylarda aileye gelir sağlıyordu.

Fatma, kısa sürede 800.-TL biriktirmeyi başardı. Hemen 4 tane keçi aldı. Yeni fikri keçi sütünden peynir üretip satmaktı. Ayrıca, bir hemşerisinden annelerin süt alerjisi olan çocukları için keçi sütünü tercih ettiklerini duymuştu. Keteleri haftada bir gün şehre kendisi götürecekti ve hazır gitmişken semt pazarlarından birinde keçi sütünden yaptığı leziz peynirlerini satacaktı. Hepsini satamasa bile kalanı kendi yer, akrabalara yollardı. İşler iyi giderse 10-15 yıl içinde şehirden küçük bir ev bile alabilirdi. Kim bilebilir?

Melek ve Fatma'nın Planları Neden iyi?

- Uzun ve kısa dönem hedeflerini birbirinden ayırıyorlar.
- Gelirlerini arttırmanın yollarını arıyorlar.
- Kızlarının eğitimlerini düşünüyorlar.
- Beklenmedik olaylar, acil durumlar için birikim yapıyorlar.
- Akıllıca borçlanıyorlar.
- Borç alıp yatırım yaparken araştırmalarını iyi yapıyorlar. İmkânları kullanıyorlar.
- Borçlarını zamanında, hatta zamanından önce ödüyorlar.
- Gereksiz harcamadan uzak duruyorlar.
- İşe yatırım yapıyorlar.
- İşlerini büyütmeyi amaçlıyorlar.
- Hedeflerine sadık kalıyorlar.
- Düzenli olarak tasarruf yapıyorlar.
- Geleceğe yatırım yapıyorlar.
- Harcamalarını kontrol altına alıyorlar.

Kıssadan Hisse!

- Paranı akıllıca idare et!
- Geleceğe yatırım yap!
 - Güven içinde yaşa!
 - Hayat kaliteni yükselt!
- Beklenmedik olaylara hazırlıklı ol!
 - "Yapamam"dan uzak.
 - "yapabilirim"e yakın dur!

DAHA FAZLA BİLGİ İÇİN...

Başka Ne Okuyabilirim, Hangi Eğitimlere Katılabilirim?

Bu kitaptan faydalandıysanız ve bu konuda daha fazla bilgiye ulaşmak istiyorsanız *Kaynakça* bölümündeki eserleri de inceleyebilirsiniz. Ayrıca AEP (Aile Eğitim Programı)'nın diğer kitaplarını da okuyabilirsiniz ve bu kitapların içeriklerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alındığı AEP eğitimlerine katılabilirsiniz.

1. Finansal Okuryazarlık
2. Aile ve Alışveriş
3. Kendi İşini Kurmak İsteyenler İçin Girişimcilik Kılavuzu

Hangi Kuruma Başvurabilirim, Kimlere Danışabilirim?

Aşağıda isimleri listelenen kurumlar bu kitabın konusuyla ilgili alanlarda faaliyet göstermektedir. Yardım almak istediğinizde bu kurumlarla bağlantıya geçip yetkililere danışabilirsiniz:

1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
2. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
3. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)
4. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
5. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
6. Mikrofinansman sağlayan, kalkınma ve tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
7. Mikrokredi veren ticari bankalar

Kitaplar ve AEP Hakkındaki Sorularınız İçin...

www.aile.gov.tr

Kaynakça

Bu ders kitabı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen Aile Eğitim Programı (AEP) çerçevesinde aile bireylerine yönelik eğitimlerde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bir “ders kitabı” oluşu sebebiyle okuma ve yararlanma kolaylığı göz önünde bulundurulmuş, öz ve sade bir ders kitabı oluşturulmasına çaba gösterilmiş, amaçtan uzaklaştırıcı niteliklerden uzak durulmaya çalışılmıştır. Hazırlayanların sundukları bilgi, görüş ve yaklaşımlar, gerek kendi yetişmeleri ve eğitimleri sürecinde yararlandıkları kişi ve eserlere, gerekse kitabın hazırlanmasında başvurulan aşağıdaki kaynaklara dayanmaktadır. Bu sebeple hazırlayanlar bu kitaba dolaylı katkıları bulunan kişi ve kaynakların her birine teşekkür ederler.

- Adaman, F. ve Bulut, T. (2007). *Diyarbakır'dan İstanbul'a 500 milyonluk umut hikâyeleri: Mikrokredi maceraları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aycın, H. (2008). *Asâ* (İkinci baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Aycın, H. (2008). *Gece yürüyüşü* (İkinci baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Aycın, H. (2008). *Kulbar* (İkinci baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Asher, J. J. (1997). *21. yüzyılın süper okulu*. (Çev: İ. Güngöpoğlu). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). *Kadın ve yoksulluk*. Ankara: Fersa Ofset.
- Eken, H. M. (2008). *Tüketicinin aşırı borçluluk ve finansal dışlanma nedenleri*. http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/79/M_Hasan_Eken_Tuketicilerin_Asiriborcluluk_ve_Finansal_dislanma_nedenleri_MFY_79.pdf adresinden 29 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Gökyay, Ç. (2008). *Türkiye'de mikro kredi uygulamaları ve istihdama yansımaları*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Gönen, E. ve Özgen, Ö. (2001). *Aile ekonomisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Güngen, Y., Tokyürek, Ş. ve Şanlı, N. (2002). *Ev ve ailede yaşam yönetimi*. İstanbul: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Küstenmacher, W. T. ve Seiwert, L. J. (2009). *Hayatı kolaylaştır*. (Çev: C. Ç. Dikmen). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Nazik, H. ve Ersoy, S. (2000). *Aile ekonomisi*. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Yunus, M. (1999). *Yoksulluğun bulunmadığı bir dünyaya doğru*. (Çev: G. Şen). İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- . (2003). *Financial education for Sewa Bank members: A facilitator's guide*. <http://www.coady.stfx.ca/tinroom/assets/file/SEWA%20Financial%20Literacy%20Manual.pdf> adresinden 5 Mart 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü*. <http://www.sydgm.gov.tr/> adresinden 14 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Kadın Emegini Güçlendirme Vakfı*. <http://www.kedv.org.tr> adresinden 14 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Türkiye İsrâfi Önleme Vakfı*. <http://www.israf.org/> adresinden 14 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Türkiye İş Kurumu*. <http://www.iskur.gov.tr> adresinden 14 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Yoksulluğun önlenmesinde mikrokredi uygulamaları ve Türkiye*. [http://www.comcec.org/EN/belge/arsiv/pdf/TURKEY%202023-07%20CR\(1\)TR.pdf](http://www.comcec.org/EN/belge/arsiv/pdf/TURKEY%202023-07%20CR(1)TR.pdf) adresinden 22 Eylül 2010 tarihinde edinilmiştir.

Teşekkür ve izinler

Bu ders kitabı ile içeriğindeki bilgiler, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü adına EDAM tarafından, titiz ve büyük bir çaba gösterilerek hazırlanmıştır ve belirli bir konunun veya konuların çok geniş kapsamlı bir şekilde ele alınmasından ziyade genel çerçevede bilgi vermek amacını taşımaktadır. Buna uygun şekilde, bu materyallerdeki bilgilerin amacı, profesyonel ve akademik bağlamda tavsiye veya hizmet sunmak değildir. Materyallerin ve içeriğindeki bilgilerin kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek her türlü risk okuyana ve kullanana aittir. Bu kullanımdan kaynaklanan her türlü zarara dair risk ve sorumluluk tamamen okuyan ve yararlanan tarafından üstlenilmektedir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve EDAM, söz konusu kullanımdan dolayı (ihmkârlık kaynaklı olanlar da dâhil olmak üzere) sözleşmeyle ilgili bir dava, kanunlar veya haksız fiilden doğan her türlü özel, dolaylı veya arızı zararlardan ve cezai tazminattan dolayı sorumlu tutulamaz.

Öneri ve eleştirileri için *Ali Fuat Ersoy, Besim Bülent Bali, Emine Şenay Göncü, Gamze Malatyalı, Günsel Terzioğlu, Halil Ekşi, Kübra Kurtuluş, Mehmet Akif Karakuş, Mahmet Bahar, Mehmet Coşkun, Muharrem Kocaoğlu, Mustafa Çelen, Mustafa Otrar, Müberra Babaoğlu, Nazım Kaya, Necati Şahin, Neriman G. Karatekin, Orhan Akınoğlu, Ömer Keser, Reha Uluhan, Sedat Murat, Sıtkı Abdullahoğlu, Sibel Demir, Taha Eğri, Yakup Kemal Kalyancu, Yaşar Şahsuvaroğlu, Yılmaz Yaman, Yusuf Alpaydın, Zeynep Çopur, ASKON Anadolu Aslanları İşadamları Derneği, SÜRKAL (Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği), TÜ-MER Tüketici Hakları Merkezi, Tüketiciler Birliği, Tüketiciler Federasyonu*'na teşekkür ederiz. Eserin hazırlanması sırasında fotoğraf ve çizimlerinin kullanımına izin veren aşağıdaki kişi ve kurumlara teşekkür ederiz.

EDAM: 8, 9, 10, 11, 15, 19, 29 Yahya Alakay

fotolia.com.tr: 8 Peter Albrechtsen, 12 Nikola Bilic, 13 Pavel Shchegolev, 17 Orlando Florin Rosu, 18 Barbara Helgason, 22 rah62, 23 get4net, 27 ioannis kounadeas, 30 zimmytw, 32 Oleg Seleznev, 33 a_korn, 34 Domen Colja, 35 iQoncept, 35 Stephen Coburn, 36 AKS, 34 HP_Photo, 36 robert fori, 36 Volodymyr Vasylykiv, 37 AKS, 37 Sergey Ilin, 37 Sergey Ilin, 42 pressmaster, 46 paul prescott, 47 Roman Milert, 49 Ljupco Smokovski, 54 Faraways

Hasan Aycın: 6, 20, 40, 52

Bilgi için: ▶ www.aile.gov.tr

▶ www.aep.gov.tr

Zeynep Şarlak

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezuniyetinin (1992) ardından yüksek lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (1995) ve Institut d'Etudes Politiques de Paris (Sciences Po) (1997) bölümlerinde tamamladı. Araştırmacı ve eğitmandir. Uluslararası Bakalorya Diploma Programı'nda ekonomi dersleri vermektedir. Yolsuzluk sosyolojisi ve millî güvenlik konularında makaleleri bulunmaktadır.

Notlar

Parayla Satılmaz.

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

ISBN: 978-605-4628-16-2

9 786054 628162